

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

Vem lyssnar på barnen?

*En kvalitativ studie om barnets bästa och barnets röst i rättsfall där barnen fallit offer
för samhället*

Zoe Almqvist Andersson

Pernilla Lundgren

Kandidatuppsats SOPB63

VT 2024

Handledare: Dawan Raooof

Abstract

The purpose of this study is to investigate how social services and the judiciary see and assess the child's best interests based on legal cases. The focus is on how the child's best interests are taken into account and how the child's voice is being heard. With the critical discourse analysis, we want to gain an insight into what this may be due to and how social services and the law viewed the various cases. We made a criteria-based selection and chose to analyze three different legal cases that have the criterion that they address children who have been killed in some way. In order to get answers to our questions, we have chosen a qualitative approach in the form of discourse analysis. By studying the language in the texts we analyze, we get the opportunity to see how it presents reality. By focusing on a critical discourse analysis, we search for connections between language in our empirical research and power and social work. To do that, we based our study on a text analysis. This is because in our case mainly judicial rulings and preliminary investigations as empirical evidence is a flexible way to examine how the concepts of the child's best interest and the child's voice emerge in the judiciary and social services and how they are used in practice. In conclusion, a common thread is that the best interests of the child are often overshadowed by current norms and which attitude the parents have. This means in practice that the child's best interests are a hollow concept that can be filled based on the surrounding context. This means that when we have a norm in society that says that parents and children belong together and that a family should be seen as a unit, the best interests of the child are compatible with the best interests of the family even if this is not the case. Furthermore, it appears that there are a number of stress conditions in the various cases. The parents argue for their right to the children rather than the children's right to their parents. Nevertheless, the cases are treated as a struggle for the parents to retain their right to be a parent rather than what's best for the child.

Keywords: child's best interest, child's voice, critical discourse analysis, social work

Förord

Att genomföra denna studie har varit mycket intressant, spännande men också känslösamt och stundvis frustrerande. Vi vill tacka vår kära handledare, Dawan Raof, för all hjälp och stöttning han gett oss under denna period. Dawan har visat stort förtroende och gett oss en betryggande känsla när uppsatsen stundvis känts överväldigande. Vidare vill vi säga tack till dem i vår närhet som stöttat oss när vi tagit oss an all empiri och läst om Tintin, Esmeralda och Edwins fruktansvärda öden. Vi hoppas att vi har kunnat ge Esmeralda, Edwin och Tintin någon form av rättvisa genom att få vara deras röstbärare i denna uppsats och att dessa fina änglar vilar i frid.

Sov i ro, vi kommer aldrig glömma era namn.

Esmeralda
2016 - 2020

Edwin
2015 - 2019

Tintin
2015 - 2023

Malmö, maj 2024

Zoe Almqvist Andersson och Pernilla Lundgren

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Problemformulering.....	5
1.2 Syfte och frågeställning.....	6
1.2.1 Frågeställningar.....	6
1.3 Bakgrund.....	6
1.3.1 Esmeralda.....	6
1.3.2 Edwin.....	7
1.3.3 Tintin.....	7
2. Kunskapsläge.....	8
2.1 Barnkonventionen.....	8
2.2 Barnets bästa.....	9
2.3 Barnets röst.....	10
3. Metod och metodologiska övervägande.....	13
3.1 Forskningsansats.....	13
3.1.1 Textanalys.....	13
3.2 Urval och material.....	14
3.3 Validitet och reliabilitet.....	15
3.4 Forskningsetiska överväganden.....	16
3.5 Förförståelse.....	17
4. Teoretisk tolkningsram.....	18
4.1 Socialkonstruktion.....	18
4.2 Diskursanalys.....	19
4.2.1 Faircloughs kritiska diskursanalys.....	19
4.2.1.1 Faircloughs tredimensionella modell.....	20
4.2.2 Makt.....	21
4.2.3 Modalitet.....	21
4.2.4 Subjektspositioner.....	21
4.3 Teoretisk diskussion.....	22

5. Analys.....	23
5.1 Barnets bästa.....	23
5.1.1 <i>Esmeralda</i>	23
5.1.2 <i>Edwin</i>	25
5.1.3 <i>Tintin</i>	27
5.2 Vems röst är det som hörs?.....	30
5.2.1 <i>Esmeralda</i>	30
5.2.2 <i>Edwin</i>	32
5.2.3 <i>Tintin</i>	34
5.3 Spänningsförhållanden.....	37
5.3.1 <i>Esmeralda</i>	37
5.3.2 <i>Edwin</i>	39
5.3.3 <i>Tintin</i>	40
6. Slutdiskussion.....	42
Källförteckning.....	43

1. Inledning

Principen om barnets bästa och barnets röst är inget nytt. Vi hör det gång på gång inom socionomprogrammet, i nyheterna, på radio m.m. Däremot följs detta oftast inte av en förklaring av vad barnets bästa faktiskt innebär samt hur deras röster ska bli hörda. Barnets bästa är ett mycket diskuterat ämnesområde som berör många delar av den svenska välfärden, och speciellt inom det sociala arbetet där vi kommer i kontakt med utsatta barn. Ämnet vi valt att skriva om är mycket aktuellt då det uppkommer nya fall där barn råkat illa ut i Sverige trots socialtjänstens inblandning. Varför fortsätter detta att hända? Vi använder oss av både barnkonventionen och flera lagar som är till för att skydda barnen, men hur fungerar detta i praktiken? Vår förhoppning med denna studie är att bidra med nya perspektiv som kan hjälpa oss förstå varför barn råkar illa ut i det svenska samhället trots att det finns alla dessa lagar och stadgar.

1.1 Problemformulering

Barnkonventionen ratificerades i Sverige 1990 och blev svensk lag 1 januari 2020 (Barnombudsmannen, 2021) men det finns fortfarande stora brister gällande skyddet för barnet. Vad barnets bästa innebär är ett mycket omtalat ämne i svensk media. Allt fler hemsidor och artiklar tar intresse i att undersöka fall där barn råkat illa i samband med svenska myndigheters inblandning. Trots införandet av barnkonventionen i den svenska lagstiftningen, som har till syfte att stärka barnets position i samhället, uppstår alldeles för många situationer där barn faller mellan stolarna. Filicid är termen som används när ett barn blir mördade av sin förälder (Karolinska institutet, 2023). När ett barn mördas i Sverige är det i 3 av 4 fall föräldern som är förövaren och genus har inte speciellt stort inflytande här då det är jämnt fördelat mellan de två könen, både hos förövare och bland offer (ibid.). Det är mycket ovanligt att föräldrar mördar sina barn, enligt statistiken är det 0,4-0,6/100 000 barn per år i Sverige (ibid.). Trots detta dyker nya fall upp på nyheterna om barn som blivit mördade av sina föräldrar. Barnkonventionen verkar för att klargöra vad som definierar ett barn men också vilka rättigheter det följer (ibid.). Bland dessa rättigheter framkommer begreppet barnets bästa flera gånger. Vi undersöker och försöker förstå hur samhället kunnat tillåta ett barn att bo med sina biologiska föräldrar trots rop på hjälp från olika håll som skolor, läkare och närstående till familjerna men också från barnen själva. För oss i Sverige kan barnets rättigheter kännas som en självklarhet, vi talar mycket om barnets bästa och vikten av att barnet blir hörd, men vad innebär detta egentligen i praktiken? Vem lyssnar

egentligen på barnet och vad räknas som en röst? Med hjälp av ett diskursanalytiskt verktyg vill vi hitta skärningsförhållanden mellan barnen, föräldrarna och samhället.

1.2 Syfte och frågeställning

Vårt syfte med studien är att undersöka hur socialtjänsten och rättsväsendet ser och bedömer barnets bästa utifrån rättsfall. Fokus läggs på hur hänsyn tas till barnets bästa och hur barnets röst kommer fram. Syftet nås genom att diskurser undersöks med begrepp som modalitet, makt och social konstruktion genom att applicera dessa på tre olika rättsfall där förövarna är uppdelade enligt följande; första fallet behandlar modern som förövare, i andra fallet är fadern förövaren och det sista fallet är båda föräldrarna förövare. Med hjälp av textanalys vill vi få en inblick i vad detta kan bero på och hur socialtjänsten samt rätten sett på de olika fallen.

1.2.1 Frågeställningar

- Hur definieras barnets bästa i de tre rättsfallen?
- Hur definieras barnets röst i de tre rättsfallen?
- Hur ser spänningen ut mellan begreppen barnets röst och barnets bästa i de tre rättsfallen?

1.3 Bakgrund

Nedan redovisas kort bakgrund kring de tre rättsfallen vi valt att undersöka i denna studie. Bakgrunderna ska ge läsaren en inblick i fallen och förståelse för de olika barnens historia.

1.3.1 Esmeralda

Esmeralda, också känd som Lilla hjärtat, föddes 2016 och blev omhändertagen av socialtjänsten redan på BB med stöd av lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU. Detta eftersom det förelåg risk för Esmeraldas välmående att bo kvar med sina biologiska föräldrar, R.G. och P.L, i och med att båda föräldrar led av psykisk ohälsa samt substansberoende. Esmeralda blev placerad i ett familjehem där M.J blev den primära anknytningspersonen och det infördes ett begränsat umgänge mellan Esmeralda och hennes biologiska mamma, RG. Under 2018 ansökte modern RG samt Esmeraldas fader om att upphäva beslutet om LVU. Efter ett domstolsbeslut upphörde LVU-placeringen och en

hemtagningsprocess påbörjades. 30 januari 2020 hittades Esmeralda avliden (Göta Hovrätt, B 2705-20).

1.3.2 Edwin

Edwin var 4 år när han blev mördad av sin mamma i Halmstad, 29 september 2019. Edwins mamma A.K. hade haft det besvärligt redan under sin uppväxt. När A.K. var i tolvårsåldern var hon i några veckor placerad av socialen på boende i södra Sverige. Edwin föddes 2015 och vid den tiden bodde mamman och pappan tillsammans i Östersund. A.K. har uppgett att tiden runt Edwins födelse var den lyckligaste i hennes liv. Föräldrarna separerade när Edwin var ca ett halvår gammal. Pappan hade kontakt med Edwin fram till att sonen var ungefär 1,5 år. Ett par år efter att Edwin föddes flyttade mamman plötsligt till Halmstad och tog Edwin med sig (Halmstad tingsrätt, Förundersökningsprotokoll B 2309-19). Mamman var i kontakt med socialtjänsten i Halmstad efter flytten dit och sökte hjälp och stöd för sin son och blev även beviljad det (ibid.).

1.3.3 Tintin

Constantine, mer känd som Tintin, blev mördad av sin pappa i Luleå den 1 januari 2023 när han var 8 år. Tintin miste sitt liv under ett två timmars umgänge med sin pappa. Tintin och hans mamma har tidigare motsatt sig detta umgänge på grund av rädsla och våld (Lex Tintin, u.å.). Tintins mamma fick ensam vårdnad om Tintin och valde att bosätta sig i Luleå efter att ha bott i Sundsvall i 10 år. Detta ledde till att dispyterna mellan mamman och pappan förvärrades och umgänge blev en fråga i rätten. Tingsrätten dömde att ingen fast umgänge kan fastställas mellan Tintin och hans pappa men hovrätten ändrade detta och Tintins umgänge med hans pappa fastställdes trots oro från både mammans och Tintins håll (Halmstad tingsrätt, Förundersökningsprotokoll B 2309-19). Eftersom Constantine gick under namnet Tintin och blev kallad det av de som kände honom, har vi valt att använda det namnet i denna uppsats.

2. Kunskapsläge

När vi tittat på tidigare forskning om barnets bästa och filicid har vi sett att det finns en del forskning om barnets bästa och även en del forskning som tittar på hur barns åsikter kommer fram i vårdnadstvister i familjerätten. Fokus inom forskningen är på barnperspektivet och hur det lyfts. Därav ser vi på barnets bästa och barnets röst utifrån det perspektivet. Med ett barnperspektiv menas att man ser och förstår världen från barnets perspektiv. Det innebär att man utgår från barnets perspektiv, behov och erfarenheter. Man tar hänsyn till barnets upplevelser, förutsättningar och känslor. På så vis får man ett samhälle som gagnar barnets uppväxt och mående. Hägglund, Quennerstedt och Thelander, (2013, s. 30ff.) menar att barnrättsperspektivet innebär att se barnet som en bärare av rättigheter och att betrakta barnet som en särskild kategori. Barnet i sig är en fullständig människa med förmåga och kompetens att påverka sin omgivning. Genom att se barnet som en egen kategori kan vi även se vuxna som en annan kategori. Binärt kan man urskilja att det finns ett oundvikligt maktförhållande mellan barnet och den vuxna. Detta för att barn i någon aspekt alltid kommer vara beroende av den vuxna (ibid.).

2.1 Barnkonventionen

I Sverige blev barnkonventionen lag så sent som första januari 2020. Den hade dock ratificerats redan tidigare och trädde i kraft 1990 (Regeringskansliet u.å.). I Artikel 3 framförs en av de viktigaste pelarna; principen om barnets bästa. I första punkten, Artikel 3, anges att alla åtgärder som rör barn ska alltid först beakta det som är barnets bästa. Domstolar nämns där som en av dem som skall vidta åtgärder när det gäller barn (Barnombudsmannen, 2021).

Anna Kaldal (u.å.) pekar på att trots barnkonventionens lydelse om barnets bästa, har barn ingen talerätt, ingen rätt till ombud och ingen processbehörighet i mål om vårdnadstvister som gäller vårdnad, umgänge och boende och som i allra högsta grad berör barnet. Detta på grund av att svensk rätt under lång tid tagit hänsyn till skyddsperspektivet och menat att barn ska skyddas från rättsprocesser eftersom de riskerar att fara illa av dem (ibid.). Detta visar på att för att barn ska komma till tals i en rättsprocess, som det har rätt till, är det helt beroende av att någon annan för deras talan i en vårdnadstvistsrättegång. Denna aktör ska säkerställa att barnets perspektiv kommer fram i tvisten.

I artikeln *Barnkonventionens implementering i svensk lagstiftning och praktik-barns bästa*

och barns rätt att uttrycka sina åsikter vid vårdnadstvister av Rejmer och Bergman (2019) undersöker författarna hur artikel 3 och 12 i barnkonventionen implementeras i bestämmelserna om vårdnad, umgänge och boende i Föräldrabalken. Enligt Föräldrabalken är barnets bästa den princip som är överordnad i handläggning av vårdnadskonflikter. Resultatet pekar på att artiklarna 3 och 12 inte implementerats i Föräldrabalkens bestämmelser. Författarna kommer fram till att det inte finns någon rättighet för barn att kunna uttrycka sina åsikter när vårdnadstvister handläggs.

Unicef (2021) gjorde, efter att barnkonventionen antogs som svensk lag i januari 2020, en kartläggning. Kartläggningen gjordes för att ta reda på hur rättsutvecklingen påverkats efter införandet av barnkonventionen. De granskade olika domar från 2020 och drog slutsatsen att vårdnadshavare ofta åberopar konventionen. De pekade också på att de flesta vuxna verkar känna till att barnkonventionen blivit lag och att barnets bästa är det som väger tyngst vid en intresseavvägning gentemot andra intressen. Artikel 3 var den artikel som använts mest och det var för att beslutet som överklagats stått i strid med barnets bästa. Kartläggningen visade också att även andra artiklar har åberopats.

2.2 Barnets bästa

Schiratzki (1997) presenterar i sin avhandling "*vårdnad och vårdnadstvister*" barnets bästa utifrån frågor kring vårdnad gällande barn i svensk rätt, se även Wågby, A. and Englander, M. (2019). Schiratzki (1997) beskriver att barnets bästa är ett dominerande begrepp inom vårdnadstvister och tillges stor betydelse då det förekommer inom svensk lag. Trots att begreppet har stor vikt saknas en entydig definition kring vad barnets bästa är då begreppet ses som en öppen rättsregel. Detta innebär att barnets bästa till stor del baseras på normer utifrån ideal vilket innebär att begreppet är beroende på i vilket sammanhang det används och tillämparens bedömning. Då begreppet är öppet kan det också tillskrivas normer och ideal som är grundade i kulturella och sociala synsätt. Eftersom barnets bästa förekommer flertalet gånger i föräldrabalken är det ett exempel på att barnets bästa utgår ifrån normer och skapar en nära koppling till idealet om en kärnfamilj (ibid.).

I likhet med det Schiratzki (1997) påstår diskuterar Rejmer (2003) i sin avhandling "I Vårdnadstvister: *en rättssociologisk studie av tingsrätts funktion vid handläggning av vårdnadskonflikter med utgångspunkt från barnets bästa*" om det diffusa begreppet barnets

bästa. Rejmer (2003) presenterar tingsrättens roll med utgångspunkt i barnets bästa vid handläggning av vårdnadstvister. Barnets bästa beskrivs i studien som en allmän princip och att begreppet inte har en specifik innebörd. Rejmer (2003) intervjuade socialsekreterare och bad dem att bland annat definiera barnets bästa, varav socialsekreterarna svarade att det är omöjligt att ge en definition till barnets bästa. Rejmer (2003) menar att detta beror på att lagstiftningen inte ger barnets bästa en definition utan det lämnas upp till tolkning. Detta gör att barnets bästa definieras olika beroende på situationer men också personliga åsikter. Vidare hävdar författaren att det också kan bero på hur samarbetet mellan rättsväsendet och socialtjänsten fungerar. Då rättsväsendet, domare och jurister, ofta avgränsar barnets bästa utifrån det som finns i lagstiftningen, anpassar socialtjänsten barnets bästa utifrån det rättsväsendet efterfrågar (ibid.).

I artikeln *Vittnesmål i vårdnadstvister - förhandlingar om barnets bästa i domstol och familjerätt* av Henrik Ingrid (2014), tittar författaren på vilka effekter våld i nära relationer har gett i en vårdnadstvist efter en separation. Detta görs med hjälp av inspelade vittnesmål från vårdnadsmål där misshandlade mödrar har sökt om ensam vårdnad. I artikeln tas det bland annat upp att delad vårdnad i vårdnadstvist länge varit det som föredras i Sverige efter en separation. Samtidigt har det funnits en ökad medvetenhet om riskerna för mödrar och barn av våld i nära relationer. Detta har i sin tur lett till lagändringar som innebär att barnets bästa är att våldsamma föräldrar inte får vårdnaden om sitt barn. Oavsett utgången i vårdnadsvisten kan Förvaltningsrätten döma att ett barn och en förälder ska ha kontakt även om föräldern varit våldsam. Dock med emphasis på att det ska ordnas med barnets säkerhet i åtanke. Här kan man se att kontakt med föräldrarna uppmuntras i lag och praktik och inte alltid per automatik med barnets bästa för ögonen utan snarare med föräldrarnas rätt till sitt barn.

2.3 Barnets röst

I Bolin's svenska studie (2014) *Children's agency in interprofessional collaborative meetings in child welfare work* intervjuades 28 barn som under denna tid varit delaktiga i insatser genom socialtjänsten under de senaste 6 månaderna. Insatserna varierade mellan långvariga och kortvariga. Bolin (2014) betonar att det finns ett flertal brister gällande barnets röst och delaktighet. I studien framkommer det att barnen ofta känner sig maktlösa i kontakt med socialtjänsten och att de inte känner sig lyssnade eller trodda på. Barnen upplever att de inte

ges möjlighet att få uttrycka sina egna åsikter och till följd av det kan utveckla strategier för att framstå som icke intresserade eller oengagerade i mötena. Vidare framkommer det att barnen själva upplever att det finns en stor maktskillnad mellan den professionella och barnen och att barnen känner sig underordnade. Detta tar sig sedan uttryck i hur mycket utrymme barnen får för att komma till tals men också deras trovärdighet (ibid.).

I en annan svensk studie gjord av Heimer m. fl. (2017) *Vulnerable children's rights to participation, protection, and provision: The process of defining the problem in Swedish child and family welfare* belyses vidare bristerna på barns delaktighet inom den svenska socialtjänsten. I studien framgår det att barnets röst är mycket stark vid förhandsbedömningen men att denna röst försvagas vid varje steg i processen och att föräldrarnas röster förstärks. Det är i den sista processen, vårdprocessen, där barnets röst är som svagast enligt studien och föräldrarnas röst är den som dominerar. Heimer m. fl. (2017) menar att socialtjänsten är familjeorienterad snarare än barnorienterad och därav behöver socialtjänsten utveckla sitt barnperspektiv för att se barnet som den primära klienten snarare än familjen.

I en studie av Mateos m. fl. (2017) *'They didn't tell me anything; they just sent me home': children's participation in the return home* belyses problem inom beslutsprocesser gällande barns delaktighet och avsaknad av röst. Studien visar att barn i många situationer inte får tillräckligt med information vid återförening av den biologiska familjen vilket gör att de inte får tillräckligt med tid att förbereda sig för övergången. Barn som varit familjehemsplacerade har utvecklat anknytning till familjehemmet vilket innebär att det är av stor vikt att barnen får ta sin tid till att säga adjö och mentalt förbereda sig. För en ordentlig och framgångsrik återförening är det avgörande att barnet får denna tid för att förbereda sig och ta farväl av sina primära anknytningskontakter (ibid.).

I avhandlingen *Barns röster i vårdnadstvister: om verkställighet och professionellas riskbedömningar* av Röbbäck från (2012) tittar hon närmare på barns bästa, barn och barndom och rättsliga och sociala konstruktioner av dem. Röbbäck (2012) tittar på hur barns vilja ses i verkställighetsmål och hur olika professionella grupper påverkar barns delaktighet i målen. Vidare tittar Röbbäck (2012) på vilka principer som ses i rättsliga processer när det kommer till beslut avseende barnets bästa. I de verkställighetsmål hon undersökt visar hon att barns vilja redovisas i 21 av de 46 domar. Röbbäck (2012) tar upp en svensk studie där olika mönster för hur professionella bemöter barn tittats närmare på. Det tydligaste mönstret är de barn som

beskyddas i själva utredningsprocessen. Dessa barn uttrycker att utredarna är barnorienterade och empatiska, men samtidigt framstår barnen snarast som objekt för de vuxnas beskydd och omsorg än jämlik part i målet. I en annan grupp med barn tar de upp utredarnas vuxenorientering och med det menar de vems behov och perspektiv som varit centrala i samtalet. Samtalen har snarare handlat om föräldrarna än om barnet. Det fanns också en tredje position, delaktiga barn. Den skapas när de som utreder har ett förhållningssätt som är barnorienterat. Det vill säga att man försöker öka barnets delaktighet i ett samtal och återkopplar också till barnet efter ett samtal. I studien framkom det att denna barnposition var minst förekommande trots att det är den som förutsätts i lagstiftningen. Röbbäck (2012) argumenterar att professionella ofta utformar barn som ett objekt och som beroende av exempelvis skydd av vuxna. Hon menar att en ökad betoning på barnets röst också innebär en ökad delaktighet för barnet.

3. Metod och metodologiska övervägande

Kapitel 3 redogör för de metodologiska överväganden som gjorts inför denna studie. Vi går igenom hur vi samlat in vårt material, hur vi bearbetat och analyserat det. Vi tar även upp etiska överväganden och slutligen vår förståelse inför denna studie.

3.1 Forskningsansats

För att få svar på våra frågeställningar har vi valt en kvalitativ ansats i form av kritisk diskursanalys. Genom att studera språket i de texter vi analyserar får vi möjlighet att se hur det framställer verkligheten (Bryman 2018 s.640). Genom att använda en kritisk diskursanalys som metod kommer vi förbi att bara beskriva språket i de texter vi analyserar. Istället kan vi se hur språket används och hur det kan skapa maktstrukturer och hur sociala normer kan framträda. På så vis kan vi också se hur barns bästa och röst samt barnperspektivet kommer fram. Därmed kan vi även analysera och ifrågasätta dessa (ibid.).

3.1.1 Textanalys

För att kunna göra det har vi valt att göra en textanalys (Bryman 2018 s. 656-657). Textanalys är en metod som kan användas för att granska en text i olika synvinklar. Syftet är inte bara att läsa informationen rakt upp och ner utan även problematisera texten på olika sätt. Det kan vara genom att undersöka hur texten är uppbyggd, vad i texten som betonas och vad som utelämnas. Man kan också undersöka om det finns något särskilt syfte med vad som är utelämnat och vad som är betonat. Med textanalys som metod är det möjligt att identifiera mönster, teman, och trender i texter och dokument.

Vi valde textanalys eftersom text och i vårt fall i huvudsak offentliga domar och förundersökningar som empiri är ett smidigt sätt att undersöka hur begreppen barnets bästa och barnets röst kommer fram i rättsväsende och socialtjänst och hur de används i praktiken. Genom att vi använder textanalys och då framförallt domar och förundersökningar är det en fördel, för när det kommer till dokument kan man i princip helt bortse från sina egna uppfattningar och värderingar (ibid.). Således är textanalys ett lämpligt sätt att undersöka vårt syfte och våra frågeställningar. Om vi skulle ha använt oss av intervjuer eller enkäter istället för att göra en textanalys är det troligt att resultatet skulle blivit mer varierat. Om vi exempelvis hade valt att intervjua nämndemän som närvarade vid en specifik rättegång och

ställt frågan om hur barnets bästa omnämns finns det en risk att vi fått lika många olika svar som antalet nämndemän vi intervjuade. Genom att använda dokument och huvudsakligen domar och förundersökningar, är det lättare att få klarhet i och se hur barnets bästa och barnets röst förekommer och framställs i dem. Vidare blir en textanalys en mer lämplig metod för vårt syfte då vi vill lyfta barnens röst snarare än nämndemännens röster.

3.2 Urval och material

Vi har haft ett målstyrt urval (Bryman 2018 s. 496 f.). Vi har valt det vi ska undersöka strategiskt för att det ska vara relevant för våra forskningsfrågor. Vi ville undersöka hur barnets bästa ses av socialtjänsten och rättsväsendet och fokuserar på hur barnets röst hörs. Vi har gjort ett kriteriestyrt urval (ibid.) och valt att analysera tre olika rättsfall som har kriteriet att det tar upp barn som på något sätt bragts om livet. De tre rättsfallen har delats upp så att i ett fall är det mamman som är förövaren, i ett är det pappan och i det tredje är det båda föräldrarna. Vi valde tre eftersom det kändes rimligt att hinna med inom angiven tidsram, för uppsatsens omfång samt för att kunna genomföra analyserna utförligt. Till de tre domarna hörde också omfattande förundersökningar som vi också analyserat. Vi ville också se socialtjänstens roll i de olika domarna och har där använt förundersökningar, IVO-utredningar (IVO, Inspektionen för Vård och Omsorg) samt nyhetsartiklar då vi inte har tillgång till socialtjänstens interna utredningar gällande fallen.

Eftersom vi valde att genomföra en studie på tre domar är studien inte heltäckande. Om vi istället analyserat alla domar de senaste tio eller tjugo åren i Sverige där ett barn bragts om livet av en eller båda föräldrarna hade man fått en större bild och antagligen kunnat se mönster som är allmängiltiga i denna typ av brott. Med tre domar fick vi en avgränsning av mängden material vi skulle bearbeta. Då domar och förundersökningar ofta innehåller en stor del text och empiri valde vi därför att avgränsa studien till tre rättsfall och en styrka var då att på så sätt kunde vi genomföra en djup analys av de tre fallen snarare än en ytligare analys av fem fall. En svaghet när det gäller rättsfallen var att trots att de handlar om filicid så är de olika och har inte samma händelseutveckling. För våra frågeställningar var detta dock inte nödvändigt och vi kunde därmed nyttja empirin på ett betydande sätt.

Vi kunde få tag på domar på två olika sätt. Ena sättet var att kontakta tingsrätter och hovrätter och eventuellt Högsta domstolen och be att få ut domar som handlade om det vi ville

beforska. Ett problem som då uppstod var att vi inte visste vid vilka tingsrätter eller hovrätter aktuella domar avhandlats. Lösningen blev att istället försöka få tillgång till tjänsten Infotorg Juridik. Genom webbsidan har man möjlighet att söka domar, men kan också söka på namn och ord. För att få tillgång till Infotorg Juridik kontaktade vi Juridiska fakultetens bibliotek i Lund som bidrog med inlogg och lösen. Då det införts nya lagar och vårt samhälle ständigt utvecklas valde vi relativt nya domar som inte var mer än tio år gamla. Vi valde också domar som hade en förundersökning som gick att få tillgång till. Där nämns ofta socialtjänstens roll, tiden fram till barnet bragts om livet. IVO utredde fallen avseende Lilla hjärtat och Edwin. I båda fallen fick respektive kommuns socialtjänst kritik av IVO för hur de hanterat de orosanmälningar som kommit in samt själva utredningarna av dessa. Vi har begärt att få ta del av dessa utredningar, men tyvärr inte fått svar av IVO ännu. Istället har vi använt oss av nyhetsartiklar som hänvisat och använt IVOs utredningar av fallen.

3.3 Validitet och reliabilitet

Genom att titta på validiteten av studien i den kvalitativa forskningen tittar man på studiens trovärdighet och genom reliabiliteten ser man på studiens pålitlighet samt äkthet (Bryman 2018 s. 465). Enligt Bryman (ibid.) har användningen av dessa begrepp inom kvalitativ forskning diskuterats av flera forskare. Man ifrågasätter begreppens relevans för kvalitativa undersökningar och menar snarare att de hör hemma i kvantitativ forskning. För att kunna använda dessa begrepp i kvalitativ forskning behöver de anpassas. Extern reliabilitet innebär att en undersökning kan upprepas och då ge ungefär samma resultat som första gången den gjordes (ibid.). Just detta kan vara svårt i kvalitativ forskning i och med att sociala miljöer är i ständig förändring. När det gäller vår kvalitativa undersökning bör den gå att upprepa om man använder samma dokument och fall som vi gjort. Det skulle troligtvis inte generera exakt samma resultat, men snarlikt. Vid intern validitet är målet att få en överensstämmelse mellan begrepp och observationer. Detta är en styrka i kvalitativa undersökningar (ibid.).

Bryman menar (2018 s. 657) att tillförlitligheten i kvalitativa undersökningar kan bedömas med hjälp av fyra kriterier,

1. Autenticitet
2. Trovärdighet
3. Representativitet
4. Meningsfullhet

För att avgöra autenticiteten i studien tittar vi på om empirin är av otvetydigt ursprung och

om de är äkta och eftersom domar och förundersökningar är offentliga handlingar kan de därmed beställas från den domstol där rättegången ägt rum. Vidare är de numrerade till exempel B 24-25 vilket gör att dokumenten går att kontrollera. Därmed kan äkthet samt ursprung enkelt kontrolleras. Genom att se ifall domarna och förundersökningarna är utan förvrängningar och felaktigheter kan vi kontrollera trovärdigheten av empirin. Majoriteten av vår empiri har sitt ursprung i domar och förundersökningar och det är offentliga myndigheter som står bakom dem. De handlingar vi använt kan ses som opartiska och trovärdiga då de är äkta och av otvetydigt ursprung. Domar och förundersökningar är också generellt sett utan förvrängningar eller felaktigheter med tanke på ursprunget. Om det smugit in någon felaktighet i form av stavfel eller liknande skulle det inte påverka tillförlitligheten. Eftersom de är uppbyggda på liknande sätt innebär det att de är typiska och representativa för sin kategori. När det sedan gäller dess begriplighet och tydlighet så är de också det med tanke på sitt ursprung. Begripligheten kan påverkas av att de innehåller juridiska facktermer som kan påverka hur pass enkla de är att förstå, men genom att slå upp dem ökar begripligheten.

Förutom domar och förundersökningar har vi använt oss av nyhetsartiklar från hemsidor. Det är dagspress och public service som står bakom de artiklar vi använt oss av. Vi har länkar till de artiklar vi använt oss av i källförteckningen och det går att kontrollera äktheten och ursprunget. När det gäller trovärdigheten skulle det kunna vara ett bekymmer när det gäller tidningsartiklar, men genom att välja artiklar från tidningar som ses som relativt seriösa och vara kritiska när vi letade empiri borde trovärdigheten vara relativt god. Ämnet vi beforskar är också ett sådant som inte inbjuder till falsarier. Nyhetsartiklar har vanligtvis en strikt struktur och rapporterar om aktuella händelser och nyheter på ett objektiva sätt och de är representativa för sin genre. De är dessutom för det mesta tydliga och lätta att förstå.

3.4 Forskningsetiska överväganden

Eftersom vår studie är baserad på textanalys är de etiska övervägandena något annorlunda i jämförelse med om vi använt enkäter eller intervjuer. De grundläggande etiska principerna i forskning är frivillighet, integritet, anonymitet och konfidentialitet (Bryman 2018 s. 170). I och med att vi gjort en textanalys har vi inte haft kontakt med människor på samma sätt som vi hade haft om vi gjort intervjuer. Vi har ändå haft de fyra grundläggande etiska principerna i åtanke, informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (ibid.). I vår textanalys är det konfidentialitets- och nyttjandekravet som är aktuella. Eftersom

empirin består av domar, förundersökningar och artiklar så lyder de två förstnämnda under offentlighetsprincipen och den regleras i sin tur i tryckfrihetsförordningen (1949:105). Domarna och förundersökningarna vi använt oss av är offentliga handlingar som alla kan få ut och läsa och därför faller samtyckeskravet. Enligt konfidentialitetskravet har vi ändrat namn till initialer på de personer som förekommer i vår empiri. Samtidigt hade det kanske varit lockande att hänga ut vissa av dem med tanke på det brott de begått, istället har vi fått försöka avstå från att blanda in personliga känslor. De mördade barnens namn har vi inte ändrat. Eftersom det handlar om barn skulle vi kanske ha gjort det rent forskningsetiskt och vi övervägde att göra det, men eftersom fallen är så pass kända och omskrivna beslöt vi att ha med deras namn och eftersom de inte blivit hörda när de levde ville vi genom att nämna dem vid namn här försöka ge dem en röst på ett värdigt sätt även om det är i efterhand. Nyttjandekravet påbjuder att den empiri vi samlat in som rör enskilda, bara får användas i forskning. Vi kommer att använda empirin vi samlat in enbart i vår uppsats och därefter kommer vi att radera den.

3.5 Förförståelse

Ämnet vi valt har varit tufft att undersöka. Även om vi som snart klara socionomer kommit i kontakt med liknande fall är det tuff läsning och ämnet har berört oss på djupet. Vi har båda erfarenhet av småsyskon och en av oss har egna barn och kanske har det bidragit till att det är svårt att vara neutral och inte bli känslomässig. Något som inte är helt lätt när texterna och fallen vi läst om rör skyddslösa barn som varit fruktansvärt utsatta. Detta skulle också kunnat ha påverkat vår analytiska blick eftersom det kan ha skapat en slags känslomässig koppling till fallen som gjort det svårare att vara objektiv. Genom att pausa och reflektera över vad vi läst och hur det kan ha påverkat oss har vi försökt se till att våra känslor inte tagit överhanden och i förlängningen styrt analysen. Detta blir också en slags övning inför framtiden då vi som professionella kan hamna i känslomässiga och svåra situationer där det är viktigt att behålla en professionell roll för att kunna ge bästa hjälp och stöd till dem som behöver det. Vidare har vi båda arbetat med barn som befunnit sig i utsatta positioner i samhället vilket också har påverkat vår förförståelse inför denna studie. Därav är den kritiska diskursanalysen ett passande val då det inte i sig är ett helt opartiskt verktyg.

4. Teoretisk tolkningsram

Vår teoretiska analys tar avstamp ur Winther Jørgensen & Phillips (2000) *Diskursanalys som teori och metod* och även Faircloughs kritiska diskursanalys. I vår analys är det orden som är i fokus och i vilka sammanhang de används. Fairclough har en väldigt bred verktygslåda att använda gällande hans diskursanalys. De begrepp som är av relevans för vår studie är bland annat socialkonstruktion, makt, modalitet och subjekspositioner inom den diskursiva analysen.

4.1 Socialkonstruktion

Socialkonstruktion är en filosofisk ansats varpå det inte finns en objektiv verklighet eller sanning. Vår verklighet skapas av våra ord och handlingar. Socialkonstruktion är en kollektiv idé som hävdar att vår verklighet skapas genom samspel med andra människor i vår omgivning och i vårt samhälle. Det är denna idé vi kommer att utgå ifrån i denna studie. Winther Jørgensen & Phillips (2000, s. 11f.) hänvisar till Vivien Burrs teori om att det finns fyra förutsättningar som förenar socialkonstruktionismen med den diskursiva teorin. Först behöver man ha en kritisk inställning till vad som är en objektiv sanning. Med detta menas att kunskapen som produceras i vår omvärld är producerad av hur vi som människor väljer att kategorisera världen. Vilket innebär att kunskapen vi har påverkas av den sociala omgivning vi har omkring oss, exempelvis vilket land eller kultur vi befinner oss i. För det andra behöver man ha förståelse för att den sociala världen produceras och upprätthålls av våra diskursiva handlingar och därav präglas vår värld av vårt historiska samt kulturella arv. Alltså att det synsätt människan har på omvärlden och att individer är kontingenta och specifika beror på vårt historiska och kulturella arv. Tredje punkten menar att det finns ett samband mellan hur kunskap och sociala handlingar bildar en sanning. Detta gör att vissa handlingar ses som naturliga för människan och andra ses som otänkbara. Den sista förutsättningen menar att det finns ett annat samband mellan kunskap och sociala processer. Det innebär att kunskap medförs genom sociala processer och interaktioner som producerar kollektiva sanningar som argumenterar över vad som är sanning alternativt falskt. Detta innebär att språket har en avgörande roll i de sociala konstruktionerna. Eftersom att språket ständigt förändras, innebär detta att de sociala konstruktionerna påverkas av hur vi använder oss av språket.

Vidare finns det kritik kring det socialkonstruktiva synsättet som handlar om att om all kunskap är kontingent så blir påföljden att allt tvingande och alla regelbundenheter löses upp och inte existerar. Motargumentet menar att även om kunskap och identiteter är kontingenta finns det konkreta situationer där de är tämligen låsta (ibid.). För studien är det socialkonstruktivistiska synsättet ett verktyg för att förstå hur sociala konstruktioner och därmed diskurser formas och påverkar människans synsätt på barnets bästa och barnets röst. Eftersom att studien vidare tar fokus på Faircloughs kritiska diskursanalys som baseras på en socialkonstruktivistisk bas, är denna teoretiska ansats mycket användbar för analysen.

4.2 Diskursanalys

Diskursanalys kan förstås som ett verktyg man använder för att förstå människans användning av språket och hur detta påverkar individer, relationer och vår omvärld . Genom att förstå språket kan vi också bilda oss en uppfattning om vilken påverkan språket har på våra handlingar (Svensson, 2018, s. 16). Ord och språk skapar en bild av vår verklighet, när vi sedan pratar om vad vi behöver, utesluts andra (Bolander & Fejes, s. 91ff.). Med andra ord använder vi alltså diskurser för att kunna fundera på och synliggöra vad det är som sägs och därav inte sägs.

4.2.1 Faircloughs kritiska diskursanalys

Som ovanstående nämnt, är diskurser ett verktyg för att förstå och tala om vår omvärld. Med detta menar vi att diskurserna runt om oss påverkar hur vi ser på varandra, vår omgivning och våra relationer. Winther Jørgensen & Phillips (2000, s. 67 ff.) skriver om fem gemensamma drag inom diskursanalysen utifrån Fairclough och Wodak (1997, ur Winter m.fl.) perspektiv. Först, den diskursiva praktiken skapar och tar emot språket som sedan *konstituerar*, bildar och formar den sociala världen. Genom den diskursiva processen ges utrymme för kulturell reproduktion och förändring. För det andra är det av vikt att förstå att diskurser både konstituerar men också själva är konstituerade genom sociala praktiker. Med detta menas att diskursen både bidrar till att forma sociala praktiker, såsom vad som är barnets bästa, samtidigt som diskursen reproducerar den. Den tredje punkten påpekar att den kritiska diskursanalysen bidrar till en lingvistisk analys av text för att se språkbruket inom en social interaktion. Vidare, tar den fjärde punkten upp att det inom diskursiva praktiker finns en ojämlik maktbalans mellan sociala grupper och att dessa effekter betraktas som ideologiska.

Den kritiska diskursanalysen vill klargöra diskursens roll i upprätthållandet av ojämlika maktförhållanden. Slutligen är den kritiska diskursanalysen inte ett objektivet eller neutralt utan ett kritiskt angreppssätt för att frigöra den undertryckta sociala gruppen. Den kritiska diskursanalysen ska därav användas som ett verktyg för social förändring och avslöja maktförhållanden (Winther Jørgensen & Phillips (2000, s. 67 ff.). Detta innebär att den kritiska diskursanalysen i sig inte är helt opartisk utan intar en position av de utsatta för att belysa hur språket upprätthåller orättvisa i form av diskurser. Fairclough (1995, 70 ff.) menar att användandet av diskurs syftar till en social praktik och därav är Faircloughs analys själv både konstituerande samt konstituerad. Fairclough beskriver att diskurser är ett sätt att ge människans agerande betydelse utifrån olika, bestämda perspektiv. Han menar vidare att diskurser bidrar till att skapa och upprätthålla sociala identiteter, relationer samt vår kunskap. Vid en diskursanalys ligger fokus på den språkliga händelsen och diskursordningen som följer. Genom detta får diskursanalysen tre tillämpningar; identiteten, relationell samt ideationell.

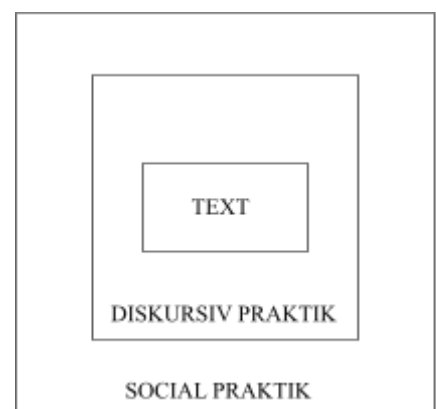
4.2.1.1 Faircloughs tredimensionella modell

Fairclough (1992) har tagit fram en tredimensionell modell för att genomföra en kritisk diskursanalys (ur Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 73 ff.). Modellen består av tre dimensioner:

1. Texten
2. Diskursiv praktik
3. Social praktik

Första dimensionen fokuserar på en noggrann analys av texternas egenskaper som man med hjälp av bestämda redskap kan se hur diskurser träder fram (ibid. s. 87ff.). Exempel på de begrepp vi kommer att använda är modalitet och

subjektspositioner. Den andra dimensionen lägger vikt på hur en text är producerad och hur den konsumeras och tolkas medan den tredje dimensionen fokuserar på hur de två första dimensionerna står i förhållande till den sociala praktiken (ibid.). Fairclough menar att man behöver sociologisk teori för att se den tredje dimensionen. För vår uppsats är detta inte relevant utan vi väljer att avgränsa den delen och fokusera på orden och den diskursiva praktiken.

4.2.2 Makt

Makt inom diskursteorin uppfattas inte nödvändigtvis som något som någon innehar utan snarare uppfattas som de processer och samspelet i vår sociala omvärld. Människan lever alltid i ett maktförhållande och därför är detta inte ett perspektiv som kan tänkas bort. Makt har inflytande över den kunskap vi producerar, våra relationer och identiteter. Makten är en del av det som producerar den kunskap vi som kollektiv har i ett samhälle och därav även identiteter och sociala relationer (Winther Jørgensen & Phillips, 2000, s. 45f.).

4.2.3 Modalitet

Modalitet betyder sätt och handlar om sättet man framför ett påstående. Analys med fokus på modalitet lägger vikt på talarens grad av inställning på sitt påstående. Detta kan handla om till exempel att man använder "det är..." eller "det kanske är...", det förstnämnda är mer definitivt än det sistnämnda. Vilken modalitet som används får konsekvenser för konstruktioner av sociala relationer men också för vårt kunskapssystem (ibid. s. 87). Genom att bryta ner påståenden och se hur en individ uttrycker sig och hur man kan ändra på dem, kan man se olika subjekspositioner träda fram. Fairclough (1992, s. 158 ff.) argumenterar för att modalitet är en viktig dimension av diskurser. Genom att se modalitet kan vi se vilken affinitet som finns i ett påstående beroende på hur personen uttrycker sig. Med affinitet menas hur mycket personen instämmer med sitt uttryck, det vill säga hur väl uttrycket kan vara sanning (ibid.). När något har en hög affinitet innebär det att det finns ett högt instämmande bakom.

4.2.4 Subjekspositioner

Subjekspositioner kan beskrivas som den position en individ befinner sig i en specifik diskurs. Beroende på olika situationer kan olika subjekspositioner framträda. Till dessa positioner framträder vissa förväntningar som läggs på individen kring vad som ska sägas, hur man uppför sig och så vidare. Subjektet är fragmenterat, vilket innebär att subjekspositioner är föränderliga beroende på situationer och platser med olika diskurser. Om motstridiga diskurser vid samma tidpunkt försöker organisera inom samma sociala händelse kan man bli insatt i olika subjekspositioner på samma gång. Detta gör att subjekten blir överdeterminerad vilket innebär att det finns flera motstridiga diskurser kring subjektet som gör att det uppstår en konflikt (ibid. s. 48f.).

4.3 Teoretisk diskussion

Vi har valt att använda oss av ett kritisk diskursanalytiskt perspektiv på vår studie. Inom den kritiska diskursanalysen har vi sedan valt ut fyra begrepp samt en inriktning att ta avstamp ifrån. Att använda ett mycket brett teoretiskt perspektiv samt fyra begrepp kan kritiseras i en så pass begränsad studie som en kandidatuppsats. Vi ser att alla dessa begrepp samt det teoretiska perspektivet går in i varandras områden och därav kompletterar varandra i en analys. Målet är att genomföra den diskursiva analysen med hjälp av begreppen som verktyg utifrån en socialkonstruktivistisk syn. Därav blir begreppen integrerade i diskursanalysen och vidare hjälper diskursanalysen bli grundlig och se olika perspektiv som inte hade kunnat lyftas utan begreppen.

5. Analys

I följande avsnitt redovisar vi vår analys i form av tre huvudrubriker följt av tre underrubriker för att avskilja barnens historia. De huvudsakliga teman som vi fokuserat på i analysen är: barnets bästa, barnets möjlighet till att göra sig hörd samt olika spänningsförhållanden som haft påverkan på fallen.

5.1 Barnets bästa

I kapitel 5.1 behandlas främst hur barnets bästa framträder i de tre rättsfallen. Fokus ligger på att se hur barnets bästa beaktas och i vilka sammanhang det talas om begreppet. Vidare tittar vi på hur begreppet konstrueras och vilka diskurser som påverkar dess innebörd.

5.1.1 *Esmeralda*

Under rättegången som ledde till upphörandet av Esmeraldas dom framför M.B., Esmeraldas ombud, att han haft kontakt med familjehemmet och att Esmeralda utvecklas bra där hemma och har stark anknytning till familjen. Vidare uppger han att umgänget mellan R.G och Esmeralda till en början var svår men nu fungerar bra. M.B. anser att föräldrarnas förhållande har förändrats till den grad att det inte längre föreligger risk för Esmeralda. Därav anser M.B. att vården bör upphöra (Kammarrätten i Jönköping, mål nr 1653-18, s. 7). M.B. ska framföra vad som gäller barnets bästa och framföra Esmeraldas perspektiv, det vill säga barnperspektivet. Trots detta framför M.B. inget specifikt kring barnperspektivet. Med detta menas att framföra hur Esmeralda påverkas av en flytt hem till de biologiska föräldrarna, hur detta ska genomföras, och vilka konsekvenser som kan följa. Genom att inte lyfta barnperspektivet, utesluts perspektivet om barnets bästa, och fokus hamnar istället på föräldrarnas önskan och vilken fakta som kan passa in där. Enligt barnkonventionen, Lag (2018:1197), Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, artikel 3:1 ska i varje åtgärd som rör barn, barnets bästa alltid beaktas i första hand. Att barnets bästa inte tas upp kan tolkas som att det finns en underliggande konsensus om vad barnets bästa innebär, en objektiv sanning. Men som tidigare forskning tog upp (Rejmer, 2003, Schiratzki, 1997) finns ingen konsensus om vad barnets bästa egentligen är, utan att det är situationsbaserat. Om barnets bästa är situationsbaserat innebär det att det inte egentligen finns något barnets bästa utan detta är helt uppgjort av en social konstruktion och påverkas därmed helt av sammanhanget och språket som används i fråga.

Socialnämnden uppger att Esmeralda är en naturlig del i sitt familjehem där hon nu levit hela sitt liv. Esmeralda har skapat en stark anknytning till sitt familjehem och att bryta den anknytningen nu kan vara skadligt för henne. Skulle vården upphöra finns en stor sannolikhet att Esmeraldas kontakt med familjehemmet skulle upphöra helt. De förändringar som krävs av de biologiska föräldrarna för att vården ska upphöra har inte uppfyllts enligt vårdplanen, därför skulle det inte vara Esmeraldas bästa att flytta hem till R.G. (Kammarrätten i Jönköping, mål nr 1653-18, s. 6). Ur ett maktperspektiv kan det tolkas att socialtjänsten bör ses vara överordnad föräldrarnas uppfattning av barnets bästa. Detta då personal inom socialtjänsten är utbildade och praktiserar utifrån specifika riktlinjer där barnets bästa alltid ska beaktas. Trots detta är det föräldrarnas ord som väger tyngst. Utifrån diskursanalys kan det tolkas som att föräldrarna har ett veto kring vad som är deras barns bästa. Vi som samhälle ser gärna att barn och föräldrar ska vara tillsammans. I Socialstyrelsens Kunskapsstöd (2023) beskrivs barnets rätt till kontakt med sin biologiska familj följt av att denna familj ofta utgör en stor och viktig del av barnets liv (ibid. s. 7). Det är konsensus om att den biologiska familjen är viktig för barnet och därav skapar och upprätthåller en diskurs om kärnfamiljen som ideal. I kammarrätten framkommer motstridiga subjekspositioner, socialtjänsten argumenterar för att modern inte är lämplig och att det inte är förenligt med barnets bästa att Esmeralda flyttar hem till sin biologiska familj. De biologiska föräldrarna samt M.B. argumenterar för motsatsen. Detta skapar i sin tur diskursiv spänning mellan de olika subjekten och fokus på barnets bästa försvinner i kontexten där det istället blir en dragkamp om vems diskurs som får företräde.

Kammarrätten dömer sedan att överklagandet ska bifallas och att Esmeraldas vård ska upphöra. Grunderna till detta är att R.G.s samt P.L.s levnadsförhållanden har förbättrats så till den grad att de skulle kunna ta hand om Esmeralda på egen hand. Vidare uttrycker rätten sig enligt följande:

“Som båda föräldrarna anfört **krävs, för Esmeraldas bästa**, att en hemflytt sker i långsam takt, till en början med att umgänget utökas och, för [P.L.]s del, att detta kommer igång snarast.”
(Kammarrätten i Jönköping, mål nr 1653-18, s. 7ff.).

Barnets bästa nämns inte som något Esmeralda själv fått uttrycka, eller ens som ett självständigt begrepp, utan nämns istället i sammanhanget där det är föräldrarnas åsikt kring vad som är barnets bästa. Genom modalitetsmarkören “krävs” visas på ett högt

sanningsanspråk gällande vad som är det bästa för Esmeralda. Den absoluta sanningen om barnets bästa är därav bildat utifrån vad föräldrarna anser det vara. Här finns det därmed ett maktförhållande där det är föräldrarna som har övertaget. Hur kammarrätten refererar till föräldrarna och kammarrätten för talan för vad som är barnets bästa, trots att båda dessa parter egentligen inte haft någon vidare insyn i Esmeraldas liv. Utifrån att använda modaliteten syns att barnet i fråga inte har en position av makt då barnets bästa baseras och definieras utifrån det föräldrarna hävdar. När kammarrätten sedan använder föräldrarnas motiv som definitiv modalitet så understryks barnets position som en del av den biologiska familjen.

Vidare refererar kammarrätten till R.G. och P.L. som "föräldrar", vilket även socialnämnden samt de biologiska föräldrarna gör. Inom kammarrätten framkommer en stark modalitet gällande föräldraskap och biologi som skapar en tydlig bild av vilka subjektpositioner som kan ses i det sociala rummet. De biologiska föräldrarna träder in som absoluta föräldrar och därav blir det till en sanning att familjen ska ses som en enhet R.G. och P.L. är Esmeraldas biologiska föräldrar men att vara förälder kan vara mer än biologi. Lau m.fl. (2003) genomförde en internationell studie där det framkommer att det primära målet med barn som blivit familjehemsplacerade, är att främja för en återförening med den biologiska familjen. Det som ligger till grund för detta ideal är att det finns ett perspektiv som menar att det är bättre för barnen att ha så mycket kontakt med sin biologiska familj som möjligt för att barnet ska ha en positiv utveckling (ibid.). Schiratzki (1997) menar att barnets bästa skapas av de normer och ideal människan har. Synligt blir att den biologiska familjen är idealet, vilket leder till en förskjutning av barnets bästa och ses som förenlig med den biologiska familjen trots omständigheterna. Detta skapar och upprätthåller diskurser kring kärnfamiljen som ideal och att barnet hör ihop med den biologiska familjen och barnet blir ett subjekt som tillhör den biologiska familjen. Det är inte en rättighet att vara en förälder, men det är en rättighet för barn att växa upp under trygga omständigheter.

5.1.2 Edwin

Edwins mamma A.K. hade det turbulent kring sig redan under sin uppväxt innan Edwin föddes. Hon kom tidigt i kontakt med psykiatrin i Östersund (Halmstads tingsrätt B 2309-19 förundersökningsprotokoll Aktbil 46 s. 3.). 2010 förekommer hon i en dom då hon av sin dåvarande partner blivit utsatt för en synnerligen grov misshandel (Hovrätten nedre Norrlands dom B 525-10). Hon fick efter detta diagnosen PTSD. A.K. förekommer dessutom i en dom 2013, där hon blir dömd för våldsamt motstånd (Östersunds tingsrätt B 3187-12).

A.K. ska ha blivit drogfri innan hon blev gravid med Edwin, hon brukade dock fortfarande alkohol under graviditeten. När Edwin föddes 2015 bodde hon ihop med hans pappa i cirka ett halvår.

“Bodde med modern som både verbalt och fysiskt misshandlade patienten. Socialtjänsten blev inkopplade men ... vågade aldrig säga något. Började prova droger under högstadiet på en fest. Efterhand av avancerat missbruk och injicerade amfetamin vid 16 års ålder. Bott hos avlastningsfamilj och i period på behandlingshem. Hoppade av grundskolan i sjunde klass och har inget grundskolebetyg. Patienten beskriver nu att hon aldrig haft något arbete. Får pengar från Försäkringskassan. [...] Sonens far har haft heroinmissbruk. Flyttade från Halmstad från Östersund för tre år sedan. Beskriver att hon haft mycket kontakt med psykiatrin.” (Halmstads tingsrätt B 2309-19 förundersökningsprotokoll Aktil. 46 s. 7-8.).

Texten är ett journalutdrag från psykiatrin om bakgrund. Efter separationen från Edwins pappa hamnade mamman på psykakuten och först ville hon inte ta hand om sonen. Hon ångrade sig och hon och Edwin blev placerade på ett stödboende för mammor som har svårt att ta hand om sina barn. Det var socialen i Östersund tillsammans med psykiatrin som kommit fram till placeringen (ibid.). Med hjälp av diskursanalys ser vi att det finns en uppenbar ton av svårigheter och problem runt A.K. och hennes son. Psykisk ohälsa, drogmissbruk och föräldraskap är centrala element. Modaliteten i texten visar på en person som är passiv och med många motgångar. Vi får en bild av en mamma som har problem med sitt psykiska mående, med en bristande anknytning till samhället och som behöver hjälp och stöd för att kunna ta hand om Edwin. I Socialtjänstlagen, förkortning SoL, 1 kap. 2 § står “Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas.” Det finns en tydlig maktrelation mellan A.K. och socialtjänsten och psykiatrin i Östersund. De beslöt att placera A.K. och Edwin på ett stödboende, detta trots att hon uttryckt att hon inte ville ta hand om sonen. Det var de som styrde över situationen och i förlängningen gjorde en utredning som bör ha beaktat barnets bästa och kommit fram till att Edwin skulle vara hos sin mamma trots den problematik hon hade.

Med subjektspositionering ser vi att det är fokus på mamman, hennes mående och handlingar och att hon hade svårigheter med att ta hand om sin son. Mamman är det centrala och sonen befinner sig i en underordnad position. Schiratzki (1997) pekar på att eftersom barnets bästa som begrepp är öppet kan det tillämpas på normer och ideal som har sitt ursprung i olika kulturella och sociala synsätt. Det kan alltså passa in i olika sammanhang och kontexter. Kan

normen här vara att mamman var den biologiska föräldern och att det därför var självklart att Edwin skulle vara hos henne? Har socialtjänsten här utgått från barnets bästa eller är det samhällets norm att ett barn i första hand ska vara hos sin biologiska förälder som styrt? Modaliteterna i texten indikerar att man försökt arbeta för barnets bästa. Man har försökt att säkerställa att Edwin skulle ha det bra och vissa insatser har gjorts. Men samtidigt har det funnits problem och brister hos A.K.. Brister i hennes föräldraskap och negativa händelser har förekommit. Dessa kan ha haft negativ inverkan på Edwins utveckling och trygghet. Mammans plötsliga flytt till Halmstad kan vara omsorgsförsummelse och kan ha utgjort en fara för Edwins säkerhet och stabilitet. Återigen tar ingen barnets perspektiv och barnet får stå tillbaka. Det är föräldern som är huvudpersonen.

5.1.3 Tintin

Tintins biologiska mamma, S.G. och A.R., genomgick en vårdnadstvist om Tintin då parterna inte kunde samarbeta gällande vårdnadsfrågor. Under denna tid framkom det uppgifter som innebar att A.R. talade illa om S.M. till Tintin, uppgifter som bekräftas av en BBIC-utredning från februari 2020. A.R.s version är istället att han endast påpekat saker som varit fel och att S.G. förhindrat hans umgänge med Tintin. Tingsrätten bedömer att S.G. får ensam vårdnad då A.R. uttalat sig olämpligt, genomfört icke-grundade polisanmälningar samt inte kan sätta Tintins behov framför sina egna (Sundsvalls tingsrätt, mål T 1371-20, s 2ff.). Målet överklagades och Hovrätten ändrar tingsrättens dom då de ansåg att det var bättre för Tintin att ha umgänge med A.R. och att detta skulle ske under vissa lov och röda helger (Hovrätten för nedre Norrland, mål T 739-21, s. 1ff.). Utifrån modaliteter framkommer två olika typer av säkerheter gällande A.R.s föräldraförmåga. I tingsrätten finns det en osäkerhet i deras uttalande gällande om det är barnets bästa att genomföra en dom gällande umgänge på grund av pappans situation samt påfrestningarna det kan skapa för Tintin. Eftersom modaliteter är ett uttryckssätt för hur olika representationer och roller tillskrivs genom hur vi uttrycker oss kan vi genom tingsrätten tolka att det finns en stark modalitet för att S.G. är en god vårdnadshavare. I hovrätten argumenteras det med säkerhet istället för att det är barnets bästa att genomföra planerat och omfattande umgänge trots Tintins samt moderns egna oro. Det har därmed skett ett skifte i synen och konstruktionen av barnets bästa då både tingsrätten och hovrätten använder sig av samma information men kommer fram till olika beslut gällande barnets bästa. Detta pekar vidare på att barnets bästa är en social konstruktion och påverkas av situationer och normer som är aktuella. Normen i detta fall är att det finns ett ideal om att bibehålla den biologiska familjens relationer vilket gör att barnets bästa återigen blir sett

utifrån ett familjeorienterat perspektiv. När vi ser barnets bästa utifrån ett familjeorienterat perspektiv försätts barnet i subjektsposition som en del av familjen och därav ses barnets bästa som familjens bästa.

Som Ingrids (2014) skriver i sin studie är det är föredragit i Sverige med delad vårdnad och att om en part tilldelas ensam vårdnad så kan rätten döma att ett barn och en förälder ska ha kontakt trots att våld har förekommit i hemmet tidigare men att barnets säkerhet ska bedömas därefter. A.R. har tidigare agerat våldsamt gentemot objekt bland annat en incident i mars 2020 (Sundsvalls tingsrätt, mål T 1371-20, s. 8) och att A.R.s sätt att tala om Tintins mamma till Tintin kan ses som psykiskt våld. Detta beskrivs också av S.L i hennes förhör med polisen (Luleå Tingsrätt, B 52-32, förundersökningsprotokoll, s. 400f.). FREDA-mottagningen har dessutom varnat S.G. att motstånd i många fall leder till våld och att det som kommer efter är svårt att kontrollera (ibid.). Det finns alltså flertalet tecken på att Tintins säkerhet är i risk genom umgänge med fadern. Utifrån lag och praktik finns det stor uppmuntran att bibehålla relationen mellan barn och föräldrar, men att detta nödvändigtvis är förenligt med barnets bästa är ingen självklarhet i lagen utan skapas av diskurser som hovrätten upprätthåller genom att tilldela umgänge trots att det finns risk för att Tintin ska fara illa.

“Han har, enligt [S.G.] efter händelsen i januari gett uttryck för att **inte vilja träffa eller ha någon kontakt med [A.R.]**. Utredningen i målet visar att parterna alltjämt har konflikter och att tilliten till den andra föräldern är låg. Parterna **förefaller** alltjämt inte kunna hålla Constantin utanför denna konflikt. Hovrätten anser därför att det finns en **viss risk** för att Constantin far illa i föräldrarnas konflikt. Detta gäller särskilt avseende de uppgifter som kommit fram om att [A.R.] talar illa om [S.G.] inför Constantin samt att Constantin nyligen tvingats att bevittna föräldrarnas konflikt där även polis kom till platsen. Denna risk **är dock inte** sådan att Constantin inte ska ha rätt till umgänge med [A.R.]” (Hovrätten för nedre Norrland, mål T 739-21, s. 7).

När hovrätten använder sig av ordet “förefaller” tyder det på en låg affinitet då ordet betyder “tycks” vilket tyder på låg sanningsenlighet. Trots att det framkommer flertalet uppgifter som tyder på att Tintin allt oftare hamnar emellan föräldrarnas konflikter. Tintin har själv uppgett att han tycker att det är jobbigt när hans pappa talar illa om hans mamma och att pappan ofta inte kan sätta Tintins bästa före föräldrarnas konflikter. Vidare uppger hovrätten att det finns *viss risk* för att Tintin *far illa* men att den risken dock inte är sådan att Tintin inte ska ha rätt att träffa sin pappa. Sedan 2021 är det straffbart att låta barn bevittna våld, hot eller liknande (Mårtensson, 2022). Detta är en lag som införts efter att hovrätten fattade sitt beslut. Hade

lagen funnits tidigare hade hovrätten möjligtvis resonerat annorlunda. Däremot så har barnkonventionen och andra lagar i föräldralken klargjort att barn ska ha rätt till att växa upp under trygga omständigheter. Att Tintin flertalet gånger behöver bevittna sina föräldrars konflikter anses inte vara betryggande utifrån ett barnperspektiv. Monk och Bridgeman (2000) hävdar att det finns en uppfattning att barn är individer som är i behov av skydd från vuxna och att rättssystemet är en del av denna konstruktion. Diskurser förhåller sig till normer i hovrätten, det är hög affinitet på att det finns en risk att Tintin far illa, men ändå anses det vara bättre för Tintin att upprätthålla umgänge med sin pappa.

I första tvistemålet i Sundsvall uppger A.R. att han motsätter sig att S.G. ska få ensam vårdnad och om Tintin ska bo hos sin mamma ska det inte vara reglerat umgänge utan han ska få träffa sin son när han vill. A.R. menar att Luleå inte är en bra plats för Tintin medan S.G. argumenterar för att hon i Sundsvall var ensamstående utan socialt nätverk men i Luleå har hon sin syster samt att Tintin redan varit i Luleå och känner till skolan och andra barn där. A.R. är inte mottaglig för denna diskussion. Tingsrätten bedömer att modern får ensam vårdnad av Tintin och att fysiskt umgänge inte kan fastställas då A.R. motsätter sig umgänge i Luleå och det är oklart var fadern avser att arbeta i framtiden.

“Det **framstår inte heller** som förenligt med **Constantins bästa** att fastställa ett umgänge som **kanske** inte kommer att kunna infrias.” (Sundsvalls tingsrätt, mål T 1371-20, s. 19).

Barnets bästa nämns både i Tingsrätten och i Hovrätten, men när det görs följer ingen förklaring. När barnets bästa framträder i texterna är det i sammanhanget med vad som är förenligt med föräldrarna. Vidare säger tingsrätten att det framstår vara förenligt med barnets bästa och använder inte begreppet “är”, vilket tyder på låg affinitet. Tintin kan därmed ses som subjektet till föräldrarna och som *deras* barn snarare än som en självständig och kapabel individ. När Tintin sätts in i subjektpositioner som *deras* barn, blir han en del av familjen och fallet ses utifrån ett familjeorienterat perspektiv snarare än ett barnperspektiv där barnets bästa är i fokus. Detta förhåller sig vidare till normer som säger att de biologiska föräldrarna och barnen är en enhet som vi vill bibehålla. Detta gör att vi utifrån den sociala konstruktionen inte kan tänka oss barn utanför en familj. Maktperspektivet är alltid något som finns i vår omvärld och maktförhållanden reproduceras av våra handlingar. Tintin ses som *ett barn till* sina föräldrar snarare än en individ inblandad i en vårdnadstvist. Tintins bästa blir därmed inom ramen för familjen.

5.2 Vems röst är det som hörs?

I avsnitt 5.2 diskuteras barn som röstbärare och hur denna röst framförs. Fokus är på att se vem det är som framför den och hur detta mottas i förhållande till barnets bästa. Barn har rätt till att bli hörda och sedda i frågor som gäller barnet självt enligt lagstiftning, dock finns det brister i systemet som gör att detta inte alltid stämmer i praktiken.

5.2.1 Esmeralda

Mateos m.fl. (2017) uppger att det finns stora brister gällande hur barns röst framförs och används i beslutsprocesser. Som tidigare nämnts förde M.B. Esmeraldas talan i Kammarrätten angående upphörandet av LVU. Under denna tid framkommer det inte om M.B. direkt har pratat med Esmeralda för att få ett vidare och bredare perspektiv på barnets syn, utan det framkommer endast att han haft kontakt med familjehemmet samt att han ska ha varit med vid något umgängestillfälle. Rösten som lyfts i rättegången är alltså inte Esmeraldas utan snarare familjehemmet syn samt vad M.B. själv kunnat observera. Så hur kan barnets röst bli hörd, när barnets röstbärare inte lyfter barnets perspektiv? I *Att samtala med barn* av Socialstyrelsen (2018, s. 54) skriver de att en gemensam nämnare bland barn som haft det svårt hemma och till följd farit illa är att det tagit lång tid innan en vuxen har reagerat. Barn har försökt att signalera sitt dåliga mående genom olika handlingar men att det inte är ovanligt att en vuxen och till och med en professionell inte vågar fråga (ibid.).

“Han har haft flera kontakter med familjehemmet och enligt familjehemsmamman mår Esmeralda bra. Hon har utvecklats och fungerar helt normalt. Esmeralda ser familjen som hennes. Hon går halvtid i förskolan och enligt personalen där verkar hon må bra och vara i fas med sin utveckling. Umgänget med [R.G.] var inte så bra i början men det har blivit bättre och bättre. Nu fungerar det bra. **De är ensamma** vid umgängestillfällena och Esmeralda **tycker** att det är kul.” (Kammarrätten i Jönköping, mål nr 1653-18, s. 7).

Som tidigare nämnts för M.B. Esmeraldas talan i rätten. Han förklarar att det finns ett stabilt band mellan Esmeralda och hennes familjehem. Vidare förklarar han att umgänget tidigare inte fungerat men att det nu gör det och att *Esmeralda tycker att det är kul*. Det intressanta är att det inte framkommer hur M.B. fått veta att Esmeralda tycker umgänget är kul då han tidigare säger att R.G. och Esmeralda är ensamma vid tillfället för umgänge. Vidare framför M.B. Esmeraldas åsikt med hög affinitet vilket åter leder oss tillbaka till frågan hur han vet att

Esmeralda tycker att det är roligt. Utifrån uppgifterna så är det högst troligt att det är modern som uppgett detta då de endast är R.G. och Esmeralda i rummet vid umgänge.

Socialtjänsten fick in flera orosanmälningar, bland annat gällande att Esmeralda blev ledsen och hysterisk när hon skulle lämna familjehemmet. Efter umgängestillfällena vägrade hon äta och började gå ner i vikt. Esmeralda, som slutat använda blöja, började med blöja igen och därmed gått tillbaka i sin utveckling. Detta antecknas ner av socialtjänsten men kommer inte till användning eller hanteras som ett tecken på oro (Lilla Hjärtats Vänförening, u.å.). Som Fairclough (1995) argumenterar i sin kritiska diskursanalys, är diskurser ett sätt att ge olika människors handlingar betydelse. Socialtjänsten antecknar ner de fysiska tecken som Esmeralda visar för potentiell oro, men det hanteras inte som sådant. Genom att endast anteckna ner det utan att utreda eller inleda en utredning kan vi tolka det som att socialtjänsten aktivt väljer att den biologiska familjen är det bästa för barnet och därav tystas barnets möjlighet att höras. Vidare har BVC, barnvårdscentralen, lämnat in en orosanmälan efter Esmeraldas hälsokontroll som handlade om oro för att Esmeralda ska ta skada av att lämna familjehemmet på grund av hennes anknytning där (Lilla Hjärtats Vänförening, u.å.).

Sommaren 2019 avslutades socialtjänstens utredningen. Juldagen 2019 kommer en orosanmälan som har uppgett att flickan känns apatisk eller drogad och att hon har blåmärken och sår på kroppen. En handläggare från socialtjänsten åker till R.G. och P.L. tillsammans med en civilklädd polis, de blir inte insläppta. R.G. uppfattas som slö och påverkad och P.L. är mycket agiterad. Socialtjänsten bedömer att barnet inte är i behov av omedelbart skydd då Esmeralda ska ha sovit och socialtjänsten blir erbjudna att komma tillbaka dagen efter. Dagen efter besöker de två från socialtjänsten familjen, men ingen av dem varken pratar med eller undersöker Esmeralda. Istället hamnar fokus på att R.G. och P.L. känner sig förföljda av socialtjänsten (Lilla Hjärtats Vänförening, u.å.). Andersson och Rasmusson (2006) skriver i sin artikel att barnet ska vara i fokus vid arbete med barn och unga, men att fokus ofta istället hamnar på föräldrarna. Varken under första eller andra besöket under dessa två dagar uppmärksammas Esmeralda. Fokus hamnar istället på föräldrarnas upplevelser och deras problem. Under det första, mycket korta besöket väljer socialtjänsten att ta föräldrarnas ord framför barnets. Hur kommer det sig att tjänstepersoner inte pratar med barnen, utan bara med föräldrarna? Barn ska bli sedda som egna aktörer, med förmåga och kompetens att påverka sin omgivning så varför har inte barnet makt över sin egen situation? Genom en diskursanalys går det att argumentera att det finns dels ett maktförhållande mellan barnet och

föräldern och dels ett mellan föräldern och tjänstemännen från socialtjänsten. För tjänstemännen är föräldrarna överordnade barnet och ses bära på kunskaper kring hur barnet mår och blir därav barnets röstbärare. När tjänstemännen då väljer att acceptera föräldrarnas uppfattning av barnet, accepteras föräldern som röstbärare, och barnet lämnas helt utanför konversationen. Likaså blir tjänstemännen röstbärare för föräldrarna i uppgifterna som lämnas till socialtjänsten och därav också röstbärare för barnet, trots att inga interaktioner med barnet har genomförts. Vidare ser vi att Barnkonventionen subjektifierar subjektet, barnet, som en egen röstbärare och trots detta så är det föräldrarnas ord som tas före barnet, varför? När vi går från exempelvis barn till vuxen ålder får vi höra att man ska lyssna på de vuxna, att de vuxna vet bäst. Detta kan i sin tur skapa diskurser om att föräldern vet mer om sitt barn än barnet själv fastän det nödvändigtvis inte är sant. 8 januari 2020 kommer ytterligare en orosanmälan in som uppger att Esmeralda har kala fläckar på huvudet, såriga händer samt ska ha trillat i barnkaret utan att föräldrarna ska ha sökt vård. Socialtjänsten gör en ny skyddsbedömning men refererar till att de nyligen träffat familjen och att det inte framkom något behov för omedelbart skydd för barnet (Lilla Hjärtats Vänförening, u.å.). Det är av stor problematik att det inte görs en ny skyddsbedömning då det nu inkommit nya uppgifter om barnets situation. Genom att inte göra en ny skyddsbedömning förnekar socialtjänsten barnets möjlighet att komma till tals och därav nekas barnets rätt till skydd och trygghet.

5.2.2 Edwin

När Edwins mamma, A.K., var i kontakt med psykiatrin i Halmstad gjorde en läkare i slutet på 2017 en orosanmälan mot A.K. till socialtjänsten. Hon hade upplevts som påverkad och hade lämnat ett urinprov som visade positivt för opiater. I anmälan framkom det även att mamman haft en missbruksproblematik sedan 14 års ålder (Halmstad tingsrätt, Förundersökningsprotokoll B 2309-19 s.10). Denna utredning avslutades utan åtgärd. I IVOs beslut efter deras utredning av fallet Edwin får socialtjänsten kritik för allvarliga brister i hanterandet av den orosanmälan som kom in från psykiatrin (TT 2020). IVO pekar på att,

“kommunen inte utrett barnets behov av skydd och stöd tillräckligt, samt att nämnden inte har tillgodosett barnets rätt till delaktighet” (ibid.).

Med modaliteten "inte utrett tillräckligt" och "inte har tillgodosett", pekar IVO på att det råder bristande handlingsförmåga och ansvarstagande hos socialtjänsten. Det visar på kritik av hur den orosanmälan som kom in från psykiatrin hanterats och att den inte utretts med Edwins

delaktighet för ögonen.

Med hjälp av subjektspostionering ser vi att det finns en diskurs kring händelsen. IVO är de som har subjektspostionen med auktoritet och makt att bedöma och kritisera socialtjänsten för de brister som funnits i handläggningen av orosanmälan. Halmstads socialtjänst är subjektspostionen som får kritik för de allvarliga bristerna i hanteringen av utredningen av Edwins behov av stöd och skydd. Det innebär att Edwin är nästan osynlig och refereras till som ett objekt. Barnets bästa förbises av socialtjänsten vilket IVO också kritiserar. Edwins röst finns inte och hans bästa tas inte på allvar. IVO har rollen här som den som företräder och försvarar barnets bästa och att barnets röst ska bli hörd, socialtjänsten är de som misslyckats med det. I första punkten i Barnkonventionens artikel 3 finns angivet att alla åtgärder som berör barn alltid i första hand ska beakta barnets bästa (Barnombudsmannen, 2021). Edwins bästa har inte beaktats av socialtjänsten i deras utredning och beslut. De tillvaratog inte hans intressen och behov som enligt Barnkonventionen ska prioriteras i alla åtgärder som påverkar honom.

Det var i första hand fokus på mammans psykiska ohälsa och missbruk som i sin tur ledde till en orosanmälan. Bolin (2014) pekar på att det finns många brister när det gäller barnets röst och delaktighet i kontakten med socialtjänsten. Att det finns stor maktskillnad mellan barnet och den professionella och att detta i sin tur påverkar hur barnen får komma till tals och även deras trovärdighet. Diskursen visar att Edwins röst inte kommer fram eftersom allt fokus är på mamman och de problem hon har, istället för på Edwin och hans behov. Det blir mammans utrymme som tar allt plats. Kan det bero på att det i samhället finns en norm om att det är vårdnadshavaren, i detta fall mamman som vet bäst när det gäller barnets mående. Kan det vara så att denna norm är utbredd också inom socialtjänsten, att vårdnadshavarens röst är viktigare än barnets. Edwins röst kommer inte fram och konsekvensen blir att hans behov och perspektiv negligeras. Edwins roll blir som passiv aktör och socialtjänsten behandlar honom som ett objekt. Socialtjänstens beslut tar inte hänsyn till barnets bästa och de försummar att lyssna på barnets röst. Genom att observera att Edwin är frånvarande i texten ser man tydligt de allvarliga bristerna i socialtjänstens handläggning samt att barnets bästa inte blivit prioriterat. Flyttar vi istället fokus till socialen som tog emot orosanmälan angående mammans mående och pågående missbruk ser vi följande:

“Den 12 december 2017 kom det in en orosanmälan efter att mamman visat positivt på opiater i ett drogtest. Det dröjde åtta dagar innan någon handläggare från socialtjänsten träffade familjen. Ivo

skriver att man “finner det anmärkningsvärt att nämnden väntade så många dagar”, speciellt då nämnden själv bedömt uppgifterna som allvarliga. Man hämtade aldrig in uppgifter från anmälaren och utredde inte mammans missbruk trots att hon själv var positiv till drogtester. Utredningen avslutades i april 2018 utan några åtgärder.” (Holstein och Schwarz, 2020).

I SoL 11 kap. 1 a § står att, “när en anmälan enligt 1 § rör barn eller unga ska socialnämnden genast göra en bedömning av om barnet eller den unge är i behov av omedelbart skydd. Detta underlät socialen i Halmstad att göra. I SoL 11 kap. 10§, “När en åtgärd rör ett barn ska barnet få relevant information. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet. Om barnet inte framför sina åsikter, ska hans eller hennes inställning så långt det är möjligt klarläggas på annat sätt.” I praktiken utestängs Edwin. Hans lagliga rätt att framföra sina åsikter ignorerades. Barnets röst och barnets bästa har försvunnit i socialens hantering av orosanmälan mot Edwins mamma. Oron gällde Edwin, ändå kommer hans röst inte fram. Det finns en normativ diskurs där det förväntas att socialtjänsten ska agera skyndsamt och skydda de barn som behöver det. Ur ett maktperspektiv ser man att genom att inte agera omgående och med bristfälliga utredningar har socialtjänsten makt att prioritera beslut och resurser. När de ignorerar barnets bästa och barnets rätt till delaktighet och därmed inte hjälper Edwin att framföra sin röst förstärks socialtjänstens maktposition ytterligare, Det finns en obalans i maktrelationen mellan dem. Han är underordnad i sin position och kunde omöjligen göra sin röst hörd när det gällde de beslut som påverkade hans säkerhet och liv. IVO pekar i sin utredning på att de inte kan utesluta att bristfälligheterna i socialtjänsten utredning kan ha haft stor påverkan på den avlidne Edwins säkerhet (Holstein och Schwarz, 2020).

5.2.3 *Tintin*

Beslutet från tingsrätten överklagades och A.R. yrkade på mycket utökat umgänge med Tintin. Det framförs att Tintin tidigare velat ha umgänge med sin pappa men efter en incident i januari där polis tillkallades, sagt att han ville avbryta all kontakt. A.R. och S.G.s konflikter fortsätter och hovrätten menar att det finns viss risk att Tintin kan fara illa, detta anses dock inte påverka Tintins rätt till att träffa sin pappa. Det bedöms att Tintin ska ha umgänge med A.R. varannan helg, fredag till söndag, då A.R. nu flyttat till Luleå. Umgänget ska sedan utökas under tiden (Hovrätten för nedre Norrland, mål T 739-21, s. 1 ff.). Enligt 6 kap. 15 § föräldrabalken ska ett barn ha rätt till umgänge med en förälder som det inte bor tillsammans med. Med detta tolkas de som att umgänget är till för barnet och inte föräldern. Hovrätten hävdar att:

“[...] det **är bäst för Constantin** att han har ett omfattande umgänge med A.R.” (Hovrätten för nedre Norrland, mål T 739-21, s. 7).

Barnets bästa nämns i båda tvisterna, men det följer ingen förklaring till vad detta skulle innebära utifrån ett barnperspektiv. När barnets bästa framträder i texterna är det i sammanhanget med vad som är förenligt med föräldrarna. Tintin blir subjektet till föräldrarna och ses inte som självständig utan som *deras* barn. Modalitetsmarkören “är” visar att det finns ett högt sanningsanspråk i hovrättens uttalande kring vad som anses vara barnets bästa. Detta trots att det framkommit information om att Tintin inte känner sig bekväm med att umgås med A.R., bestäms det ändå att det är vad som är bäst för Tintin. Likt det Lau m. fl. (2003) tidigare nämnt finns det ett ideal om att återföreina den biologiska familjen. Utifrån Tintins fall ser vi att det finns diskurser som talar för att umgänge mellan barn och deras föräldrar är något som eftersträvas då detta ska vara förenligt med barnets bästa. Men det framkommer aldrig att barnets bästa och umgänge med föräldrar är en del av barnets bästa som begrepp. Däremot finns det lagar som talar för att barnets rätt till att bli hörd och sedd som en egen individ är förenligt med barnets bästa. Trots att Tintin motsatt sig umgänge bedömer hovrätten att Tintin *har rätt* till umgänge med sin pappa utifrån *pappans yttrande*. Detta gör att diskursen förstärks om att barnets bästa är förenligt med att upprätthålla relationer med båda biologiska föräldrarna, även om detta inte nödvändigtvis är fallet.

Enligt S.G. har Tintin och hans pappa inte haft någon emotionell grund eftersom Tintin inte känner sig bekväm att berätta för sin pappa hur han känner då detta ofta avfärdas (Sundsvalls tingsrätt, mål T 1371-20, s. 13). Detta bekräftas genom förhör med S.L. efter mordet som tidigare haft samtal med Tintin på FREDA-mottagningen där det framkommit att umgänget med pappan nästan aldrig fungerat. S.L. påpekar att det kunde vara både stora som små saker, och en av de saker var att Tintin inte kände sig lyssnad på och att han inte vågar uttrycka det han tycker. Tintin berättade att han började må illa och ville kräkas när de pratade om hans pappa och att han inte tyckte om domslutet vilket meddelades till socialtjänsten (Luleå tingsrätt, B 52-32, förundersökningsprotokoll, 400ff.). Tintins åsikter kring sina föräldrars situation framfördes av båda föräldrarna med föräldrarnas olika perspektiv. Det framkommer inte om Tintin tillfrågats att medverka och tackat nej eller om det har genomförts intervjuer där Tintin får möjlighet att framföra sin åsikt. Enligt 6 kap. 19 och 20 §§ FB framförs det att barn ska ha rätt att komma till tals gällande utredningar i samband med familjerätten i

domstol. Vidare framförs detta även i artikel 12: Att barn som är i stånd att forma egna åsikter ska fritt få uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet (MFoF, u.å.). Barnet försätts i en subjektposition enligt både lagen samt barnkonventionen som en självständig individ som ska ha rätt att komma till tals och bli hörd om sina personliga åsikter kring det som rör honom. I praktiken försvinner subjektet som en enskild individ och blir istället en del av det föräldrarna framför.

Det har varit incidenter där A.R. har framkallat obehag hos Tintin. Ett av dessa tillfällena var 2020 i mars, då A.R. misstänkte att Tintin skulle ha blivit misshandlad hos S.G. och åkte till S.G.s jobb där Tintin befann sig och ryckte tag i samt förde bort Tintin vilket bevitnades av anställda. Efter detta uppmanade socialtjänsten A.R. att säga till Tintin att det inte kommer att hända igen då Tintin blev mycket uppskakad av händelsen. A.R. visar inte någon förståelse för detta utan menar att det kan komma att hända igen om situationen kräver det (Sundsvalls tingsrätt, mål T 1371-20, s. 8ff.). Att Tintin uppger att han inte mår bra av att hans pappa tar tag i honom och drar i väg honom från hans mammas arbete är inte speciellt konstigt. Men att socialtjänsten inte reagerar hårdare på att A.R. uppger att detta är något som kan hända igen, är. Genom att acceptera detta försätts Tintin i en position av osäkerhet och pappans maktförhållande gentemot Tintin accepteras. Efter mordet på Tintin genomfördes ett flertal förhör med närstående till familjen samt myndigheter. Tintins moster, S.S., har återberättat att Tintin inte mått bra när han varit hos sin pappa samt att han uppvisade ett annorlunda beteendemönster. Tintin ska vidare ha sagt till S.S. och hennes dotter:

“Jag är rädd jag vill inte åka dit” (Luleå Tingsrätt, B 52-32, förundersökningsprotokoll, s. 350 ff.).

När Tintin uttryckt att han inte vill åka har han använt sig av modalitetsmarkörer, “är” samt sagt att han “vill inte”. Det är därav hög affinitet på det Tintin uttrycker. När S.S. får frågan om Tintin sagt varför han inte vill till sin pappa har Tintin svarat att A.R. talar dåligt om familjen (ibid.). Detta är vidare något som tidigare uttryckts av Tintin under BBIC-utredningen som genomfördes 2020 innan S.G. tilldelades ensam vårdnad och då innan det utökade umgänget mellan Tintin och hans pappa infördes (ibid.). Tintin har alltså använt sin röst flera gånger för att uttrycka obehag och oro för att umgås med sin pappa.

“Hovrätten anser att det är bäst för Constantin att han har ett omfattande umgänge med [A.R.]. [...] Detta särskilt mot bakgrund av att Constantin nyligen också **har uttryckt en ovilja** att ha kontakt med [A.R.]. “ (Hovrätten för nedre Norrland, mål T 739-21, s. 7).

Trots detta argumenterar hovrätten att det är enligt Tintins bästa att genomföra utökad umgänge, varför? Tintin var ett barn involverad i familjerätten och blir därav försatt i en subjektsposition. Subjektspositionen leder till att rätten ser honom som en del av en hel familj istället för ett enskilt barn. Trots att Tintin själv uttryckt att han inte vill, är pappans önskan starkare och projiceras över vad barnets bästa är. Normen talar för att en familj är en enhet och barnet är en del av denna enhet. Därav blir barnets bästa skymt av vad som är förenligt med våra normer kring familjen.

5.3 Spänningsförhållanden

I avsnitt 5.3 behandlas fientlighet, diskursiva spänningar och makt som påverkar hur barnets bästa samt barnets röst kommer fram. De tre förstnämnda begreppen förekommer och kan ses i de tre fallen genom diskursanalys och har påverkan på diskurserna som i sin tur influerar barnets bästa samt barnets röst.

5.3.1 *Esmeralda*

R.G. Esmeraldas biologiska mamma, hävdar att socialnämnden aldrig verkat för en återförening och har haft en dold agenda mot R.G. och vill endast ha kontakt genom mejl med socialnämnden. R.G. menar att hon aldrig haft missbruksproblematik och de droger som påträffades av polisen 2016 var felaktiga. R.G. brukar endast den medicin hon blivit förskrivit. P.L. menar också att socialtjänsten redan bestämt att han aldrig skulle få träffa Esmeralda och därför skulle det inte hjälpa att han lämnade drogprover (Kammarrätten i Jönköping, mål nr 1653-18, s. 3ff.). Vi kan se att det här skapas en diskursiv spänning då vi har två olika uttalanden som skiljer sig åt och beroende på vilket som ses som den absoluta sanningen får olika konsekvenser för det sociala rummet. Genom att ha ett fientligt förhållningssätt gentemot socialtjänsten påverkas diskursen om barnets bästa då utrymmet för det förminskas och fokus hamnar istället på moderns rättigheter. Eftersom de två uttalandena skiljer sig, skapas en kamp över de två sociala konstruktionerna, om vad som är sanning eller falskt. Kampen handlar om vilket påstående som är mest förenligt med barnets bästa men vid denna kamp förloras utrymmet för barnets bästa då fokus istället hamnar på att fientliggöra och misstro den andra parten och därmed hamnar i barnets bästa i skymundan.

“Esmeralda har bott i familjehemmet sedan hon var nyfödd. **Ett uppbrott från familjehemmet innebär en stor påfrestning för henne.** Högsta förvaltningsdomstolen har dock i avgörandet HFD 2012 ref. 35 konstaterat att överväganden som enbart är relaterade till risken för skada vid en separation från ett familjehem **inte ska vägas in** i bedömning av om vården ska upphöra.” (Kammarrätten i Jönköping, mål nr 1653-18, s 8f.).

I texten ovan påpekas det att det skulle innebära en stor påfrestning för Esmeralda om hon skulle skiljas från familjehemmet med hög affinitet. Meningen efter påpekar sedan att detta *inte* ska vägas in i bedömningen avseende Esmeraldas vård då överväganden som enbart är relaterade till risken för skada avseende en separation från ett familjehem inte ska vägas in. Kammarrätten påpekar alltså i början med hög affinitet vilket innebär att det är en stor sannolikhet att Esmeralda kommer ta skada av att skiljas från familjehemmet men att detta inte ska vägas in i bedömningen. Här finns två riktlinjer som skiljer sig, avgörandet från Högsta förvaltningsdomstolen 2012 ref. 35 och barnets bästa. Skillnaden är att barnets bästa alltid ska beaktas enligt lag, men gör inte det i detta fall. I SoL poängteras att barnets bästa ska gälla alla åtgärder och beslut som har med barn och unga att göra. Ur SoL 1 kap. 2 §:

“Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. 2 st. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara **avgörande.**”

Det betyder att barnets intressen och behov är det som ska stå i centrum och vara det som väger tyngst i de beslut som socialtjänsten fattar. Det står alltså i lagen att barnets bästa är det som ska vara avgörande.

I mitten av januari 2019 slutar umgängesstödet att medverka vid överlämningarna av Esmeralda mellan familjehemmet samt R.G. och P.L., vilket innebar att socialtjänsten inte hade någon insyn i hur hemslussningen gick innan den 1 april 2019 då Esmeralda flyttar dit permanent. Efter denna tid blockerar R.G. all kontakt med familjehemmet och polisanmäler hemmet för bland annat förtal (Lilla Hjärtats Vänförening, u.å.). Detta innebär en alienation mellan familjehemmet och Esmeralda. Det finns en tydlig social konstruktion skapad av R.G. som den primära modersfiguren. R.G. intar modersrollen som subjektsposition och när hon upplever den konstruktionen som hotad på grund av familjehemmet väljer hon att blockera och omöjliggöra all kontakt mellan hemmet och Esmeralda vilket inte är förenligt med barnets bästa. Esmeralda har utvecklat en stark anknytning med familjehemmet och tidigare

fysiskt uttryckt rädsla för att behöva lämna. Att denna situation sedan accepteras av socialtjänsten som inte ingriper för att Esmeralda ska kunna fortsätta upprätthålla kontakt, normaliseras en form av maktposition hos modern och fientlighet som accepteras att sättas framför barnets bästa och vilja.

5.3.2 Edwin

Edwins mamman sökte själv hjälp hos socialen och fick utökad tid på förskolan. Edwin fick också en stödfamilj. I slutet på 2018 lämnade även förskolan in en orosanmälan för Edwin. Inte heller denna ledde till någon åtgärd (Holstein och Schwarz, 2020). I förundersökningen (Halmstads Tingsrätt B 2309-19 s.112-113.), framgår i förhör med I.A., vän till A.K., att A.K. berättat att det varit svårt tiden före mordet och att hon kämpade för att Edwin skulle få utökad tid på förskolan. Hon ville att han skulle vara där regelbundet och varje dag. Detta eftersom Edwin hade mycket energi och var livfull. Det blev hoppigt med de tider hon hade och därför ville hon att han skulle få vara där mer. Detta blev hon nekad av förskolechefen trots att hon hade intyg både från både socialen och BVC att Edwin behövde detta.

Från förhör med förskolechef C.S.:

“Det **fanns ingen** oro för Edwin bland personalen att Edwin skulle fara illa.” (ibid. s.116-117.).

Diskursen mellan orosanmälan och förskolechefens uttalande visar att det på mindre än ett år skett tydliga förändringar av hur förskolan bedömt Edwins mående. I slutet på 2018 lämnade förskolepersonalen in en orosanmälan för Edwin. Sommaren 2019 säger förskolechefen att det inte fanns någon oro. Genom att C.S säger “*fanns ingen oro*” förmedlar förskolechefen att det inte fanns något behov att agera för Edwin. Modaliteten visar att det aldrig skulle funnits någon oro för Edwin med hög affinitet, trots att detta inte egentligen är sant då det tidigare inkommit en orosanmälan från förskolan. Frågan är om förskolan inte längre menar att det någonsin fanns någon oro för Edwin trots att han fått beslut om utökade tider från både BVC och socialtjänsten. Därav finns det ett spänningsförhållande mellan den som tidigare lämnade in orosanmälan och förskolechefen. Ur diskursperspektiv framkommer det element av fientlighet gentemot mamman. Mamman kämpar för att få mer tid för Edwin på förskolan. Förskolechefen verkar inte vilja bevilja mammans önskan om utökade tider, trots att det finns intyg både från BVC och socialen om att det var något som Edwin behövde. Det visar på brist på förståelse och empati när det gäller barnets behov. Barnets bästa har inte tagits i beaktande. Det finns en diskurs där förskolan lämnat in en orosanmälan för Edwin och där

förskolechefen mindre än ett år senare säger att det inte funnits någon oro hos personalen för Edwin.

Det finns en diskrepans mellan de insatser som Edwin och hans mamma behövde och vad de faktiskt fick. Det kan i sin tur ha inverkat negativt på dem och varit bidragande till problem och svårigheter innan mordet. Det finns en modalitet av nödvändighet och behov från mammans sida om utökade tider på förskolan och en modalitet av nekande från förskolechefen trots att Edwin och hans mamma behövde det och att det fanns intyg på det. Maktobalans i relationen mellan mamman och förskolechefen är tydlig. Förskolechefen har makt över mammans och Edwins liv. Att det finns ett element av psykisk ohälsa hos mamman kan ha bidragit till hennes svårigheter att få hjälp. Maktrelationen här visar på vilket sätt maktdynamik kan ha haft påverkan på mammans möjlighet att få den hjälp och i förlängningen den hjälp Edwin behövde. Det finns en subjektspositionering där mamman ses som kämpande och förskolan som oförstående som visar hur maktrelationer och hierarkier i samhället kan påverka enskilda individer. I förlängningen eventuellt med förödande konsekvenser när det gäller barnets bästa.

5.3.3 *Tintin*

I första tvistemålet i Sundsvall framgår det att A.R. har starka misstankar om att S.G. ska ha hjärntvättat deras son och menar att hon flyttade till Luleå endast i syfte att få Tintin för sig själv. A.R. har även flera gånger gjort ogrundade polisanmälningar samt orosanmälningar till socialtjänsten angående Tintins hälsa. Alla anmälningar har kommit fram till att det inte finns brister i hur modern vårdar sin son (Sundsvalls tingsrätt, mål T 1371-20 s. 6ff.). När A.R. anklagar S.G. för att ha bland annat hjärntvättat och vanvårdat deras son bidrar till att tysta ner barnets röst vilket inte förenas med barnets bästa. Vidare skapar båda föräldrarna olika konstruktioner av varandras identiteter som sedan påverkar hur barnet skapar och bildar sina egna uppfattningar. Detta blir ett hinder för att Tintin ska kunna bilda sina egna uppfattningar av vad som är hans bästa. Båda föräldrar har mycket starka modaliteter när de uttrycker vad som är bäst för Tintin och när föräldrarna då konstruerar varandra samt sina egna identiteter blir det svårare att nå konsensus och vad som är barnets bästa.

Vidare menar A.R. att socialtjänsten avfärdat och diskriminerat honom när han upplevt oro för Tintins välmående hos sin mamma. När S.G. valde att flytta till Luleå, stämde A.R. henne i tingsrätten. Han ville sedan inte delta i vårdnads-, boende- och umgängesutredningar då han

inte kände något förtroende för kvinnliga utredare och inga manliga fanns tillgängliga (ibid.). Det framgår att A.R. inte har förtroende för kvinnliga utredare vilket kan tyda på att misstron gentemot S.G.s förmåga att tillgodose Tintins behov kan vara genomsyrad av en social konstruktion om att kvinnan är det “svagare könet” samt är olämpliga som beslutstagare. Detta tyder vidare på att A.R. inte innehar förmågan att sätta Tintins bästa framför sitt egna, då han väljer att avstå från vårdnads-, boende- och umgängesutredningen på grund av detta. Anledningen bakom kan vara att A.R. själv ser sig hålla en maktposition över både Tintin och S.G. vilket kan vara en del av varför han tror sig ha rätt till umgänge med sin son snarare än att Tintin ska ha rätt till umgänge med sin pappa.

6. Slutdiskussion

Syftet med studien har varit att bidra till en ökad förståelse kring hur barnets bästa och barnets röst framträder genom att undersöka tre olika rättsfall med hjälp av en kritisk diskursanalys. I analysen finns det en röd tråd av att barnets bästa ofta kommer i skymundan av vilka normer som är aktuella samt vilken inställning föräldrarna har. Likt det Schiratzki och Rejmer (1997, 2003) hävdar i sina studier, finns det inte en gemensam konsensus om vad som är barnets bästa, utan detta baseras på situationen och aktuella diskurser. Det innebär i praktiken att barnets bästa är ett ihåligt begrepp som kan fyllas utifrån den kontext som finns omkring. Detta innebär att när vi har en norm i samhället som talar för att föräldrar och barn hör ihop och att en familj ska ses som en enhet, blir barnets bästa förenligt med familjens bästa även om det inte är fallet. Tydligt för detta är att barnets bästa nämns flera gånger utan att det följer en förklaring kring vad som anses vara barnets bästa. Vidare framkommer det att det finns ett flertal spänningsförhållanden i de olika fallen. I fallen gällande Esmeralda och Tintin finns det en stark misstro från föräldrarna för socialtjänstens kapacitet. Denna misstro tar upp ett stort utrymme i båda fallen och leder till att barnets bästa samt barnets röst förminskas. Medan i Edwins fall ligger fokus istället på moderns missbruksproblematik som får stort fokus. Precis som Bolin (2014) och Heimer (2017) finns det tidigare studier som visar att barnens röster ofta sänks och att det är föräldrarnas röst som höjs ser vi också detta i vår studie. När Tintin exempelvis sagt *“jag är rädd, jag vill inte dit”* är detta inte något som lyfts framför föräldrarnas röst. När vi sedan läste rättsfallen blev det tydligt hur barnen försätts som subjekt till familjerna då vi själva snabbt upplevde att vi började tänka och se barnen som objekt snarare än individer på grund av språket. Dokumenten från de olika rättegångarna är mycket sakliga och texterna behandlar barnen som objekt som inte hörs utan endast är en del av familjerna. Barnen blir ett subjekt som tillhör föräldrarna. Föräldrarna argumenterar för deras rätt till barnen snarare än barnens rätt till sina föräldrar. Intressant här är att det enligt lag finns flertalet texter som uttrycker att barnets bästa ska komma först samt att barnen har rätt till att höras. Ingenstans står det att det är en rättighet att vara en förälder. Ändå behandlas fallen som en kamp för föräldrarna att få ha kvar sin rättighet att vara förälder. Vår förhoppning med denna studie är att ge dessa barn en ny röst. Fastän det är för sent för just dessa tre barnen, hoppas vi att denna studie gjort dem någon rättvisa genom att belysa brister inom det svenska välfärdssystemet utifrån hur vi använder våra ord och hur vi väljer att belysa begreppen, barnets bästa och barnets röst.

Källförteckning

Litteratur:

Bridgeman, J. & Monk, D. (2000). *Feminist Perspectives on Child Law*. London: Cavendish.

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3. uppl. Stockholm: Liber AB.

Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: The critical study of language*. New York: Longman Group Limited

Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Rejmer, A. (2003). *Vårdnadstvister : en rättssociologisk studie av tingsrätts funktion vid handläggning av vårdnadskonflikter med utgångspunkt från barnets bästa*. Sociologiska institutionen, Lunds Universitet.

Röbäck, K. & Göteborgs universitet. Institutionen för socialt arbete (2012). *Barns röster i vårdnadstvister : om verkställighet och professionellas riskbedömningar*. Institutionen för socialt arbete. Göteborgs universitet.

Schiratzki, J. (1997). *Vårdnad och vårdnadstvister*. Stockholm: Norstedts juridik.

Artiklar:

Andersson, G. & Rasmusson, B. (2006). *Fosterbarns perspektiv på socialtjänstens företrädare*. Socialmedicinsk tidskrift, 83(1), s. 5-15.

Bolin, A. (2014). *Children's agency in interprofessional collaborative meetings in child welfare work*. Child & Family Social Work, 21(4), s. 502-511

Heimer, M., Näsman, E. & Palme, J. (2017). *Vulnerable children's rights to participation, protection, and provision: The process of defining the problem in Swedish child and family welfare*. Child & Family Social Work, 23(2), s. 316–323

Ingrids, H. 1972 (2014). 'Category Work in Courtroom Talk About Domestic Violence: Gender as an Interactional Accomplishment in Child Custody Disputes', *Vittnesmål i vårdnadstvister - förhandlingar om barnets bästa i domstol och familjerätt*. *Feminism and Psychology*, 24(1), s. 115–135.

Lau, A. S., Litrownik, A. J., Newton, R. R. & Landsverk, J. (2003). *Going Home: The Complex Effects of Reunification on Internalizing Problems Among Children in Foster Care*. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 31(4), s. 345-58.

Mateos, A., Vaquero, E., Balsells, A. & Ponce, C. (2017). 'They didn't tell me anything; they just sent me home': children's participation in the return home. *Family & social work*, 22(2), s. 871– 880.

Rejmer, A. & Bergman, A. (2019). *Barnkonventionens implementering i svensk lagstiftning och praktik – barns bästa och barns rätt att uttrycka sina åsikter vid vårdnadstvister*, *Barn*, 37(3/4), s. 69–84.

Wågby, A. & Englander, M. (2019). *Barns delaktighet i vårdnads-, boende- och umgängesutredningar*, *Socialvetenskaplig tidskrift*, 26(2), s. 173–194.

Digitala källor:

Barnombudsmannen (2021). *Det här är barnkonventionen*.

<https://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/om-barnkonventionen/>

[Hämtad 2024-04-12].

Dun & Bradstreet (u.å.). *Bisnode InfoTorg*. <https://www.infotorg.se/> [Hämtad 2024-05-06].

Holstein, J. och Schwarz, E. (2020). Skarp kritik mot socialtjänsten i Halmstad efter fyraåringens död. *SVT*. 12 mars.

<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/halland/ivo-kritik-mot-socialtjansten-i-halmstad-efter-4-aringes-dod> [Hämtad 24-05-04].

Kaldal, A. (u.å.). *Ombud och talerätt för barn i vårdnadstvister*.

<https://www.regeringen.se/contentassets/d9c66d32fac040848e5d1b48fe07c5f0/076-radda-barnen-bilaga.pdf> [Hämtad 2024-04-09].

Karolinska institutet (2023). *Vem dödar sitt eget barn?*

<https://ki.se/forskning/vem-dodar-sitt-eget-barn> [Hämtad 2024-05-03].

Lex Tintin (u.å.). <https://lextintin.se/> [Hämtad 2024-05-06].

Lilla Hjärtats Vänförening (u.å.). *Esmeraldas historia.*

<https://www.lillahjartat.com/esmeraldas-historia/> [Hämtad, 2024-04-16].

(1949:381). *Föräldrabalk.*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/foraldrabalk-1949381_sfs-1949-381/ [Hämtad 2024-04-09].

MFoF (u.å.). 7. *Barnets bästa och barns rätt att komma till tals.*

<https://www.mfof.se/download/18.78bdeb3e17e98c36ecf50f70/1643810256348/Barnets>

[Hämtad 24-04-10].

Mårtensson, S. Åklagarmyndigheten (2022). *Barnfridsbrott – så är det att arbeta med den nya lagen.*

<https://www.aklagare.se/nyheter-press/aktuellt-pa-aklagarmyndigheten/barnfridsbrott--sa-ar-det-att-arbeta-med-den-nya-lagen/> [Hämtad 24-05-13].

Regeringskansliet (u.å.). *Barnkonventionen som svensk lag.*

<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag2/> [Hämtad 2024-04-09].

(2018:1197). *om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181197-om-forenta-nationernas-konvention_sfs-2018-1197/ [Hämtad 24-04-09].

(2001:453). *Socialtjänstlag.*

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialtjanstlag-2001453_sfs-2001-453/#K11 [Hämtad 24-05-05].

(1949:105). *Tryckfrihetsförordningen*.

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/tryckfrihetsforordning-1949105_sfs-1949-105/ [Hämtad 24-05-12].

Sjöshult, F. (2020). Drogera och misstagen: Edwin mördad av mamma. *Expressen*. 3 oktober.

<https://www.expressen.se/kronikor/fredrik-sjoshult/drogera-och-misstagen-edwin-mordad-av-mamma/> [Hämtad 24-05-08].

Socialstyrelsen (2018). *Att samtala med barn – Kunskapsstöd för socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2018-11-14.pdf> [Hämtad 24-04-28].

Socialstyrelsen (2023). *Barn i familjehem – umgänge med föräldrar och andra närstående*.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/kunskapsstod/2023-2-8350.pdf> [Hämtad 24-04-29].

TT. (2020). Socialtjänst kritiseras efter fyraårings död. *Aftonbladet*. 12 mars.

<https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/xPvwdj/socialtjanst-kritiseras-efter-fyraarings-dod> [Hämtad 2024-05-02].

Unicef (u.å.). *Barnkonventionen*.

[Läs barnkonventionen här | unicef.se](https://www.unicef.se) [Hämtad 2024-04-09].

Unicef (2021). *Barnkonventionen som lag i praktiken*.

<https://unicef.se/press-och-media/rapporter-och-publikationer/barnkonventionen-som-lag-i-praktiken> [Hämtad 24-05-03].

Ölander, M. (2020). Mammans ord om hur Edwin, 4, dog. *Expressen*. 11 februari.

<https://www.expressen.se/kvallsposten/krim/mammans-egna-ord-om-hur-hon-dodade-edwin-4/> [Hämtad 24-05-02].

Domar:

Hovrätten för nedre Norrland, mål T 739-21

Hovrätten för nedre Norrlands mål B 525-10

Kammarrätten i Jönköping, mål 1653-18

Halmstads Tingsrätt, mål B 2309-19

Halmstad Tingsrätt, Förundersökningsprotokoll, mål B 2309-19

Luleå Tingsrätt, Förundersökningsprotokoll, mål B 52-32

Sundsvalls Tingsrätt, mål T 1371-20

Östersunds Tingsrätt, mål B 3187-12